

V. ÉVFOLYAM
1. SZÁM
ROMA LAP
1997. JANUÁR
ÁRA: 40 Ft

HOSSZÚ ÚT

UNIVERSITY

LD

„LUNGO DROM”

P O S T A F O R D U L T V A L

Tisztelt Szerkesztőség!

Először is gratulálni szeretnék a Lungo Drom roma laphoz. Minden hónapban nagyon várom az újságot, hiszen úgy gondolom ebben a lapban minden megtalálható ami a cigányságot érinti. Szerencsésnek tartom, hogy a szociális problémák, a nehéz sorsú cigány családok bemutatása mellett, megismerkedhetünk cigány művészekkel, politikusokkal, akik a cigányságról alkotott képet pozitív irányban befolyásolják, és emellett a gyerekeknek is jut olvasnivaló. Többek között ezért is rendelem meg a lapjukat.

Címlapon: Hargitai Lajos felvétele

LD
„LUNGO DROM”

ROMA LAP
Megjelenik havonta a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért” Közalapítvány támogatásával

Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány

5000 Szolnok, Szapáry út 19.

Tel./fax: (56) 420-110, tel.: (60) 387-293

Főszerkesztő: **Paksi Éva**
Tervezőszerkesztő: **Pozsa József**
Fotóriporter: **Hargitai Lajos**
Munkatársak: **Botosné Kótvé Lilla, Bubáné Csapó Ilona, Pálfi Elvira**

Felelős kiadó: **Farkas Flórián**

Nyomdai munkák:
REPRÓ STÚDIO Nyomdaipari Egyéni Cég,
Versegly Nyomda Kft., Szolnok
ISSN 1216-982X

A nem kért kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza!

További munkájukhoz sok sikert és jó egészséget kíván!

Rendszeres Olvasójuk

Segítsen, hogy segíthessünk!

Alapítványunkhoz sok fiatal fordul ösztöndíj-támogatásért. Olyan fiatalok, akik szeretnének tanulni, képezni magukat, de szociális helyzetük miatt ez egyre nehezebb.

Nekünk is egyre nehezebb azt válaszolni, hogy sajnos anyagi lehetőségeink korlátozottsága miatt nem tudunk segíteni. De ha Ön segít nekünk, akkor a saját gyermekén segít. Ha Ön segít, akkor nekünk nem kell nemet mondanunk.

Bármilyen összegű befizetést köszönettel veszünk. Mi 100 forintnak is örülni fogunk. A befizetett összegről igazolást adunk, így Ön adóalapjából levonhatja.

Bankszámlaszámunk:

MTB Rt. Szolnok Megyei Igazgatósága

„Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány
11501103 10006117

Köszönettel:

az Alapítvány leendő támogatottjai nevében

Paksi Éva, az alapítvány titkára

Enciklopédia

Berkes Lajos (1837–1885)

Híres primás volt. A múlt század hetvenes éveitől kezdve a Berkes név rangot jelentett a cigány muzsikuskok között. Berkes Lajos alapította a muzsikuskok dinasztiát.

Hasonló korú pajtásaiból, már tizenkét éves korában együttest verbuvált, és a környékbeli falvakban muzsikáltak. Felnőtt korában előbb Szécsényben játszott, majd Aszódon, báró Podmaniczky Frigyes birtokán, ahol konvenciók zenész volt. Nem kis szerepet játszott abban, hogy 1871-ben a kastély és a birtok „dobra került”. Amikor a távozó bárót a kapuban kedvenc nótáival búcsúztatta, az szomorúan annyit mondott: „Én csak megleszek valahogy Pesten, de mi lesz ezekkel a szegény muzsikuskokkal.”

Majd hirtelen támadt ötlettel így folytatta: „Pakoljatok össze, gyertek fel Pestre, és jelentkeztek a Nemzeti Kaszinóban!” Ott akkoriban **Bunkó Ferenc** zenekara volt a kedvenc, akit érthetően érzerke-

nyen érintett a rivális együttes megérkezése. Amikor látta, hogy a fiatal kaszinótagok a jövevényeket támogatják, végképp kedvét vesztette, és külföldre szerződött.

Berkes Lajos utána már csak egyetlen vetélytársával, **Rácz Pálival** viaskodott. Mindketten a Soroksári (ma Ráday) utca 33. számú házában laktak, és a családjaik közötti villongások gyakran zavarták meg a többi lakó nyugalma.

A Licinus étteremben még hegedűpárba is vívtak. Miután a zsűri, a legkisebb részrehajlás nélkül, Berkes Lajost nyilvánította győztesnek, a vetélytársak egymás ellenségévé váltak. Csak Rácz Pali halálos ágyánál békültek ki, akkor is Berkes Lajos kezdeményezte a találkozást.

A temetésen is ő haladt a száztagú zenekar élén, három hónappal később pedig, ugyanolyan részvét mellett őt temették.

(Csemer Géza: **Habiszti**)

VELETEK SÍRTAM

Láttalak benneteket, hogy ott álltok és elengeditek a múlt láncait. Láttam, hogy sírtatok és megszűntek a kötelékek. Elárasztott benneteket az olaj, végigfolyt rajtatok. Ügyetlen első lépéseiteken, könnyek között mosolyogtam, mert láttam, hogy elindult valami, ami elvezet HOZZÁ benneteket is, hiszen a kegyelem mindenkié. Megragadtátok és úgy álltatok ELŐTTE, hogy beleremegett a tér. Elmosódott a múlt. Szeretefoszlottak a jóslások, nincs többé átok. Láthatjátok, a nyomor megszűnni látszik.

Csak álltatok és végre valamiben biztosak voltatok. A gyerekek sírtak: „Anyám! Anyám!” Te lehajoltál hozzá, és olyan türelmes voltál, mint még soha. Szemed csillogott gyermekedre: „Ne sírj lányom, nem fog többé semmi sem fájni!”

Menjetek az úton, lássátok meg ti is, hogy minden ŐNÁLA van! Véget érnek az évszázados átkok és a sírás nevetésre fordul. Dicse-

kedjetekek vele, hintsétek el a magot és legyetek ti is jó termőföldek. Nincs más út, csak Ő egyedül. Ne forduljatok vissza, előre nézzetek és a Hit ajándéka ivódjon csontjaitokba. A szeretet belemosódik a szívetekbe és kötéllel válva csatolja össze e nemzedéket. Tökéletes minden ebben a világban és annyira valóságos, hogy megérinthetitek. Menjetek az úton és itt is, ott is nektek nyílik egy-egy virág. Csak le kell hajolni érte. Neked szól, téged hív személyesen. Minden érted történt. A korbácsütés harminckilenc volt, a negyvenediket elengedték, mert túlélte. Ott fenn terád gondolt, pedig még meg sem születél. Nem kér mást tőled, csakhogy kövesd és maradj vele.

Láttalak benneteket. Sírtatok és én veletek sírtam és sírok ma is ha kell! Gyertek, induljunk együtt, hogy a cél végeérhetetlen harmóniájában együtt ünnepeljünk azon a csodálatos lakomán!

– LILLA –

Kiss Gyula

Hozsanna Dávid fiának

*Hozsanna Dávid fiának,
Áldott méhének, szép gyümölcse.
Allelujah az igazságos Úrnak,
Te vagy igéjének szent mécsese.*

*Hozsanna néked drága Úr,
Kinek fehér galamb, tiszta lelke
Ó, áldott égi manna, reánk hull,
szavadnak mézzel telt kenete.*

*Hozsanna a magasságban,
Zengik a nyelvek angyalaiddal.
Kinek ének szól, s virág hull
lábaihoz,*

*Jeruzsálembe vonul fényes
diadallal.*

*Hozsanna Izrael királya,
Ím az írás beteljesedett.
Utadnak porában, emberek ruhája,
Hirdetvén dicsőségedet.*

*Hozsanna néked Atyának fia,
Kinek datolyapálma ág lábaihoz
hull,*

*Allelujah Neked, Dávid fia,
Jeruzsálem most eléd borul.*

Karcag, 1993. IV. 05.

A MEGYEGYŰLÉS MEGTÁRGYALTA ...

Beszélgetés Bíró Lászlóval, a zalai kisebbségi ügyek főtanácsosával

A Zala Megyei Közgyűlés történetében először készült átfogó elemzés a megye cigány lakosságának helyzetéről, életviszonyaik javításának lehetőségeiről. Bíró Lászlóval, a kisebbségi ügyek zalai főtanácsosával a november 29-i megyegyűlés után beszélgettünk.

– Mennyi cigány lakos él a megyében?

– A KSH adatai szerint Zalában 20–25 ezerre tehető a cigányok száma. Ez a népesség 8–10 százaléka. A megye 256 településének mintegy 90 százalékán élnek cigány családok, de a zömük nem falusi, 40 százalékuk – mintegy 8–9 ezer fő – a megye két legnagyobb városában Nagykanizsán és Zalaegerszegen lakik. Az utóbbi években erős együttműködési igény jellemzi őket, hiszen a hat horvát és az egy német mellett – társulássá szerveződve – nyolc cigány kisebbségi önkormányzat alakult. Nagyon nehéz volt a megyegyűlés elé kerülő anyagban az adatokat pontosítani, hiszen a személyiségi jogokról szóló törvény alapján 1990-től megszűnt a különböző statisztikai adatszolgáltatásokban a „nemzetiségi etnikum” megkülönböztető megjelölés, így csak a KSH régebbi adataira tudtunk támaszkodni.

– Mióta és hogyan foglalkozik a Zala Megyei Önkormányzati Közgyűlés nemzetiségi és etnikai feladatok ellátásával és koordinálásával? Milyen szervezet nyertek meg partnernek?

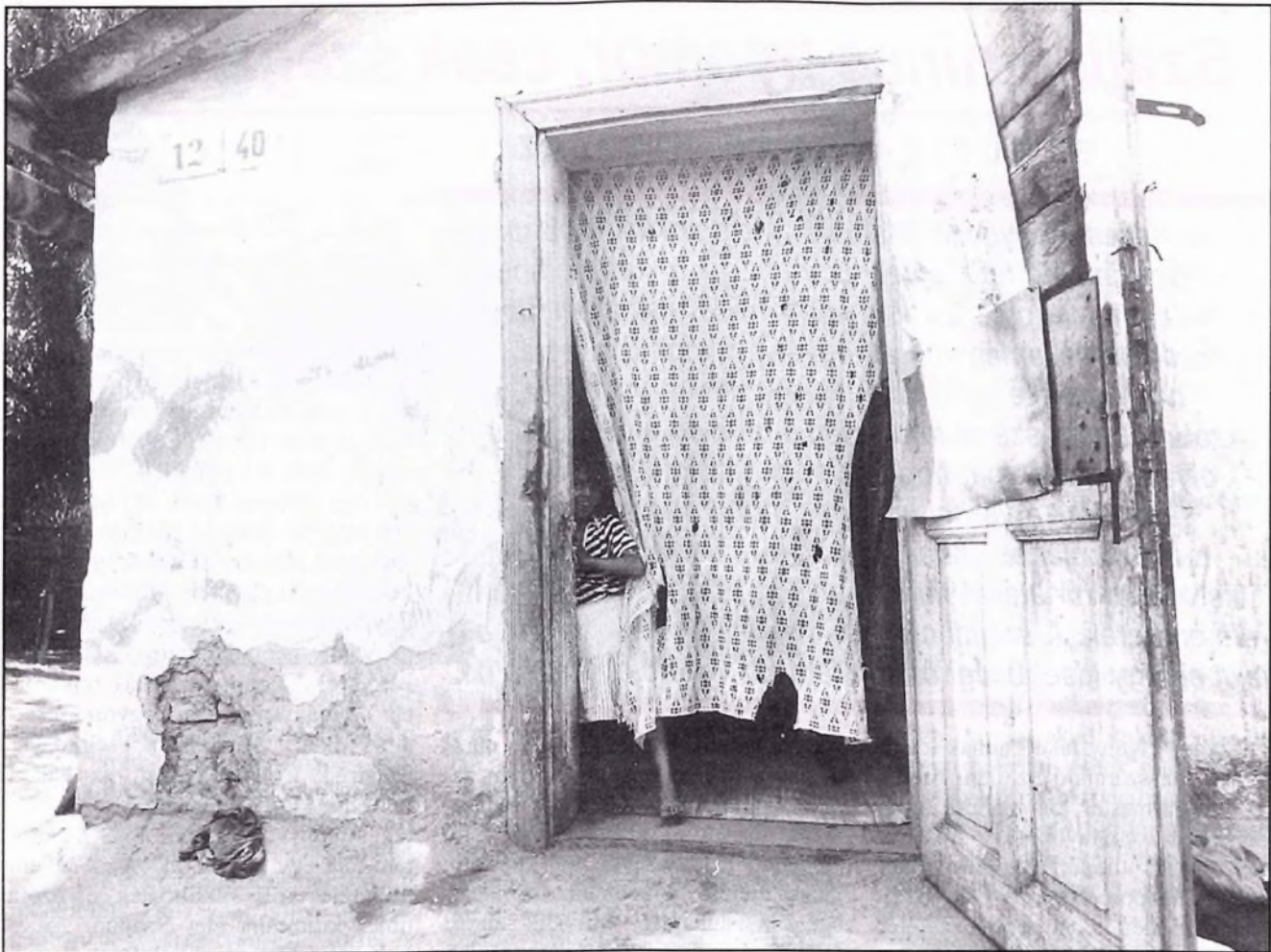
– A közgyűlés megalakulása óta önként vállalt, kiemelt feladatként

tűzte maga elé, hogy nemzetiségi és etnikai bizottsága segítségével vizsgálja ennek a nagyszámú lakossági rétegnek az életkörülményeit, támogatja érdekvédelmi, önkormányzati és civil szerveződéseit. Dicsekvés nélkül mondhatom, hogy példaértékű annak a szakértői hálózatnak a munkamegoldása, amelyik ennek a bizottságnak a segítségére van. A megyegyűlés elé kerülő anyaghoz értékes segítséget nyújtott a Zalai Munkaügyi Központ 1994-es kutatási anyaga, valamint a TÁKISZ, a Közigazgatási Hivatal, a Munkaügyi Központ és a Vállalkozásfejlesztési Alap szakmai elemzése. A művelődési, oktatási és sport osztály kérdőíven vizsgálta a cigányság iskoláztatásának helyzetét, bizottságuk pedig felmérést végzett valamennyi önkormányzattal, és több mint 500 családot kerestünk meg kérdőíves interjúban.

– A számtalan információs anyag nyomán milyen helyzetkép alakult ki a zalai cigányság ezredforduló előtti sorsáról?

– Véleményemmel senkit nem kívánok befolyásolni, ezért pusztán csak a tényekre szorítkozom. A demográfiai adatokat illetően: a zalai cigánylakosság 34 %-a 14 éven aluli, a 60 év felettiek számaránya mindössze 3,5 %. Ebben a népcso-

portban is jellemző, hogy több a nő, mint a férfi. Talán érdekesnek tűnhet, hogy az előző generációkhoz viszonyítva valamelyest csökkent a gyermekek száma, 5–6-ról 3–4-re. Életmódjukat vizsgálva a jelentésbe a következő megfigyelések kerültek be: lakásaik eléggé lepusztultak, a többség családi élete rendezetlen, igénytelen, az elszegényedés leírhatatlan méretet öltött. Munkalehetőségük nincs, a 6000 fős falusi cigányságból jelenleg 530 azoknak a száma, akik valamilyen formában dolgoznak, többnyire közhasznú foglalkoztatásban vesznek részt. Vagyoni helyzet szerint az utóbbi években erősen polarizálódtak, nemcsak olyan családokra akadunk, akik elnyomorodtak, hanem olyanokra is, akik ki tudtak lépni az etnikai szorításból, megfelelő egzisztenciát tudtak biztosítani családjuknak. Kialakult egy olyan szűk csoport is, amelyik meggazdagodott, s egyenesen fényűzően él. A többség számára azonban – úgy tűnik – generációkra előre vetül a nyomor, a kitörési lehetőségek bezárulása. Zömük valamilyen formában segélyezett, ezeknél a családoknál az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg a 3 ezer forintot. Mivel a népesség egyharmada 14 év alatti, ezért különös tekintettel vizsgáltuk az iskolázottság kérdését is. A következőkhöz ismét nem fűzök véleményt: a tanulók többsége már általános iskolában túlkoros, gyakran hiányoznak, betegek, ruhátlanok, még a minimum követelményeket sem teljesítik. Lemaradásuk szinte behozhatatlannak tűnik. A középiskolásoknak 0,82 százaléka cigány, s főiskolára is az utóbbi években zalából hárman jutottak el.

Az elszegényedés leírhatatlan méreteket öltött

– A közgyűlés vitájában milyen kérdések kerültek előtérbe?

– A nagyszámú felszólaló mind megértéssel nyilatkozott a cigányság helyzetével kapcsolatosan. Elmondták, hogy sok – főként falusi-cigánytelep eltűnt, lakásépítési programok indultak, s a munkavállalási kényszerpályák alkalmazásával életminőségük javult. Ez azonban csak a nyomor és kevésbé súlyos formáját jelentette, egyáltalán nem teremtett biztos alapot a felnövekvő nemzedék számára. Néha-nyan őszintén beszéltek arról is, hogy a kilencvenes évek gazdasági változásai legelőször a cigányságot sújtották, hiszen egyik napról a másikra szűntek meg az alacsony képzettséget igénylő városi álláshelyek, felszámolták a termelőszövetkezeteket, s úgy tűnik, jelenleg a cigányok a munkaerőpiacról teljesen kiszorultak. Fő megélhetési forrássukká a családi pótlék és a segélyek váltak. Több vidéki polgármester

drámai szavakkal ecsetelte, hogy az önkormányzatok ereje már kevés a problémák megoldására, s autonómiájuk megvalósulása az ismert okok miatt ezer akadályba ütközik. A képviselők egyöntetűen úgy vélték, hogy a téma napirendre tűzése az erkölcs parancsa szerint is elodázhatalan volt. Ezért döntöttek úgy, hogy a közgyűlés mandátumának lejártá előtt még egyszer megtárgyalják a kisebbségeket érintő kérdéseket, s a megyei cigány kisebbségi önkormányzati társulás elnöke állandó meghívottként vegyen részt a megyei közgyűlés ülésein.

– Milyen döntésekről számolhat be?

– Határozatok egy országos lakásalap létrehozásán túl elsősorban az oktatás, a képzés és a szociális ellátás témakörében születtek. A nagyszámú cigány fiatalság életminőségét meghatározó feladatrendszer szerint a helyi gyermekvédelmi hálózatnak, a gyógypedagógiai szín-

teknek, a szakiskolai programozásnak bőségesen van tennivalójuk. A megyei önkormányzat 1993. óta önállóan működő Nemzetiségi és Etnikai Bizottsága a már járt úton tovább támogatja a megyei cigány kisebbségi önkormányzati társulást és a tenniakaró civil szervezeteket. Erősíteni kell a gazdasági vezetőkkel a párbeszédet, ki kell tudni lépni a csak közhasznú munkavégzés bűvös fogalmából. Nagy szerep hárul a megye pedagógusaira, az elfogadtatás, a befogadás, a cigány népismeret oktatása és a kulturális autonómia kiszélesítése terén. A kirekesztés és a kirekesztettség feloldására állandó és ismétlődő párbeszédhelyzeteket kell teremteni, ahol felkészült cigány vezetők, cigány fiatalok, társadalmi aktívák a tehetetlenség érzetét oldani próbálják, partnerekre lelnek, s elindíthatják a megkapaszkodás valamiféle útját.

Büki Erzsébet

Szajlán nincs nyomor, csak szegénység

BENCSIK URBÁN HISZ AZ IGAZSÁGBAN

Szajla Heves megyében található, nem sokkal több mint ezer főt számláló falu, amely úgy fekszik a Mátra ölében, mintha csak megpihent volna egy kis időre az atyai ölben, de olyan kellemes volt a hegység hívogató hangja, hogy örökké tartó pihenésre szánta el magát. Azóta túristák százai látogatják a falut és a fogadtatás olyan kedves volt, hogy hétvégi házakat építettek, vásároltak a városi emberek, hogy olykor ők is megpihenjenek ebben a gyönyörű harmóniában. A visszatérő túristákat minden évben szeretettel várják az itt élő emberek. A szajlai cigányok életét Bencsik Urbán, a helyi cigány kisebbségi önkormányzat vezetője mutatja be.

– Ötven cigány lakott annak idején az ezer főt számláló Szajlán. Az akkori polgármester azt mondta, hogy főleg a cigányoknak a sok gyerek, úgysem tudják eltartani. Ennek ellenére szaporodtunk és hála az Istennek az idén is hét gyerek született a faluban. Szerintem egy pár éven belül többen is leszünk itt, mint a nem cigányok.

A szociális körülmények sajnos nem a legjobbak. Valami módon mindig kiesünk a különböző lehetőségek közül, mint például most a lakásépítési koncepció. Pedig elmondhatom, hogy annyit dolgozom azért, hogy a helyi romák élete valami módon jobbra forduljon, hogy sajnos, ez már majdnem válással végződött. Ebben csak az volt a szomorú, hogy sokszor megvádoltak hazugságokkal és a lakásomra jöttek megfenyegetni. A kultúrházon belül-közhasznú munkát indítottam, negyed évig nem volt semmilyen fizetésem. Van róla fotó is, hogy mi volt a célo, milyen házakat akartam építtetni, ahol gazdálkodhatnának is. Rá akartam vezetni a cigányokat a földművelésre.

Száznyolcvan cigány van Szajlán. Azt mondhatom, hogy a polgármesteri hivatalnak könnyű dolga van. Itt inkább a lakásépítési koncepció bevezetése a probléma. Sajnos úgy tudtak csak lakáshoz jutni az emberek, hogy várták azt, hogy mikor hal meg egy-egy idős hozzátartozó és az ő há-

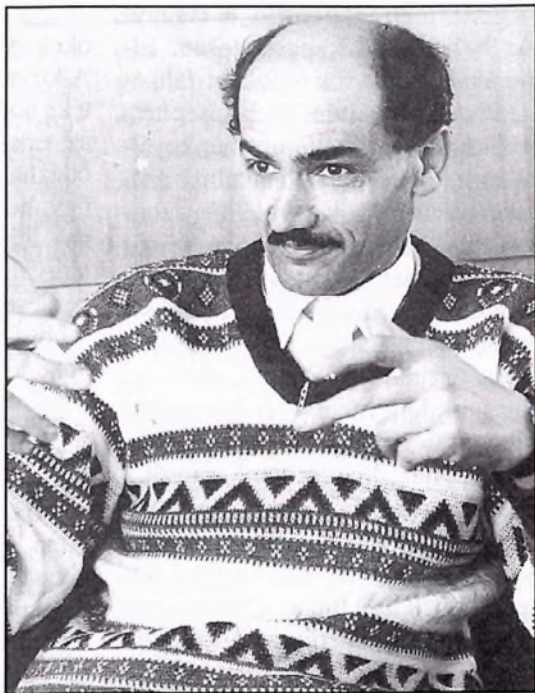
zát örökölték. Mostmár ugye nincs lakásvásárlási támogatás és nem nagyon tudnak más módon otthont szerezni, hiszen a megélhetéshez sem elegendő a jövedelem, így spórolni, lakást építeni nem tudnak, de ez az egész országban így működik sajnos.

A munkahelyteremtéssel kapcsolatban elmondhatom, hogy a megyében itt alakult meg először a közhasznú munka. Mindenki csak nézett, hogy mi történik. Elindult a festés, takarítás, virágültetés. Rendbeteztük a kultúrházat, az irodát, a gyerekeknek a klubot, megindult az ügyintézés. Lelkesen irányítottam a munkát, lelkesen dolgoztak az emberek. Nekünk is jó volt, mert jelenleg csak abból élünk, amit az OKKÓ-tól kapok, és nincs is más jövedelmünk. Ebből tartunk el két gyereket, akik közül az egyik szakmunkásképzőbe jár, a másik hetedikes. A nagyobbik lányom tovább akar tanulni, tanítónő szeretne lenni.

Sajnos a munkám során voltak olyan emberek az életemben, akikben csalódom kellett. Azt hittem hogy jóbarát, de közben ellenem játszott. Többek között ennek köszönhető, hogy nem tudtam létrehoz-

ni a lakásépítési koncepciót.

Amióta létrejött a női szervezet, húsz család oda húz, húsz család a „Lungo Drom”-hoz. Ez úgy gondolom nem segíti elő az együttgondolkodást. Csináltak jó munkákat is, de ellentétet vált ki a cigányokból. Sajnos a polgármesterrel való kapcsolatom is csak formális. Az oktatás is nagyon nehezen működik. Volt itt régen egy Eibenn Imre nevezetű ember még az ötvenes években. A feleségével nagyon sokat dolgoztak a kultúra, az oktatás fejlesztéséért. Együtt tanította a cigányokat, nem cigányokat népművészetre, képzőművészetre. Amennyire tudták felkarolták a cigányságot. Én nagyon szerettem őket. Mindenben segítettek. Megírták a kérvényeket, ha valaki börtönbe került, még annak is segítettek. Annyira szerettem, hogy ha kaptam tőle egy pofont, akkor az nekem kitüntetés volt. Elköltöztek, és azóta nincs kulturális élet Szajlán. Nincs kulturális élet. A fiatalok elmennek más falvakba és ott szórakoznak. Sajnos a mi költségvetésünk nagyon kicsi, és ebből nem sok mindent tudunk létrehozni. Ebben a faluban a gazdag-

Egy pár éven belül többen is leszünk itt, mint a nem cigányok – véli Bencsik Urbán

Bencsik Szilárdné és Bencsik Sándorné sógornők

ságot a megélhetés jelenti. Nyáron sokkal több munkalehetőség van, mert azoknál, akik hétvégén vannak itt, lehet dolgozni, és nagy a turizmus is. Olyankor teljesen más képet mutat a falu. Kökényszedséből nagyon jól megtudunk élni. Van, hogy egy hónapban negyven-ötven ezer forint is bejön egy családnak. Mire a gyerekek iskolába mennek nem kell azon gondolkodni, hogy miből indítsák el őket, mert addigra mindent meg tudnak venni.

nőni fog. Főleg gyerekek vannak sokan.

Nagyon jó lenne elkezdni az építkezést, mert van, ahol egy házban tízen-tizenötön is laknak együtt.

Bencsik Szilárdné és Bencsik Sándorné sógornők. Tiszta, takaros otthonban beszélget a család. Bencsik Szilárdné kezében a csillogó szemű, göndör hajú kislány nyugalmat áraszt. A gáztűzhelyen az ebéd gőzölög. Arról beszélnek, hogy nehéz ugyan a megél-

hetés, de eléldékelnek. Bencsik Szilárdnéék a sarki postát alakították ki lakássá, ott nevelik három gyereküket. Sokat költöttek rá, beépítették a fürdőszobát, és most már egész otthonos. A férje a Mátra Metál Kft.-ben dolgozik. Volt munkanélküli is, de mára sikerült elhelyezkednie. A tüzelőanyagot van amikor megveszik, van amikor a falut körülvevő erdőből szedegetik össze.

Bencsik Sándorné arca sem a megszokott szegénységet, szomorúságot tükröző cigány asszony arca. Talán fiatalságából adódik, talán valami természetfeletti érzés súgja neki, hogy a „szomorúság megszáraztja a csontokat?” Pedig a férje munkanélküli, hatezer hatszáz forintos jövedelempótló támogatást kap, és

persze mindig akad valami maszek. Nagyon nehezen élnek meg, de van saját házuk, és októberben letelt az OTP-tartozás is. A három gyerek nevelése sem könnyű feladat. Azért megélnék valahogy és nem szűkölködnék.

Szajlán nincs gazdagság, éldegélnek, és némelyek már tudják, hogy mi az amitől a szegénység nem válik soha nyomorrá.

B. Kóté Lilla

A karácsony nagyon szép volt

A baptista gyülekezet és a Vöröskereszt jóvoltából kaptunk csomagokat, amiket szét tudtunk osztani a gyerekek között. Mondta is a lányom, hogy szegény gyerekek ott feküdtek az ágyban, volt, ahol még ennivalóra sem jutott, s annyira örültek a játékoknak, hogy elszorult a szívünk. A gyülekezettel csináltunk szeretetvendégséget, süttöttünk süteményt, vittünk üdítőt és együtt ünnepeltünk. Húsz-háromc fős a gyülekezet és reméljük, hogy ez még

A postából átalakított lakóépület

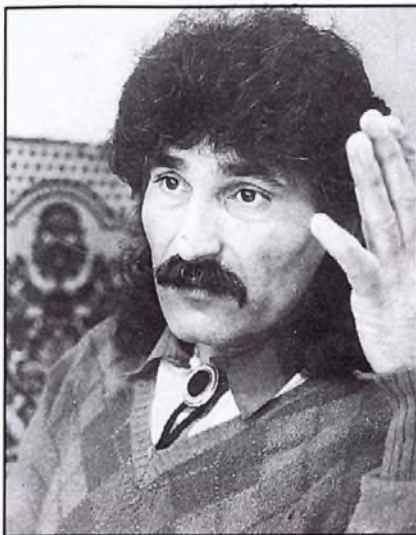
MÁTRADERECSKEI ÉLET

A Heves megyei Mátraderecskén különböző szociális helyzetben élnek az emberek. Mindannyian törekszenek életük jobbítására, anyagi problémáik megoldására. Van, aki dalokba önti bánatát, van, aki egyszerűen csak teszi a dolgát. A cél azonban közös: jobba, szebbé akarják tenni gyermekeik jövőjét.

Farkas László öt gyerekével él ötszobás házban. A ház szegénységet sugall. Legnagyobb lánya vesebeteg. Dalokat szokott írni, így fejezi ki keserűségét. Munkanélküli segélyből élnek, ebből iskoláztatják a gyerekeket.

– Két éve vagyok munkanélküli, előtte kéményseprő voltam. A segély hétezer hatszáz forint, a feleségem gyed-et kap, kilencezret. A lányomnak mind a két veséjén ciszta van. Sajnos nem tudjuk megműtteni, mert nincs rá pénzünk. A másik gyerekemnek légcsőszűkülete van. Óvodába is alig tud járni, mert olyan sűrűn van rosszul. Van egy epilepsziás fiam is, **Olivérnek** hívják. Vele is nagyon sok baj van, de hála Istennek javul az állapota. Valószínűleg kezd kiőnni a betegséget. A lányom szeretne tovább tanulni, felszolgáló akar lenni. Ez a ház ötszobás, de csak ezt az egy szobát használjuk, mert nem tudjuk felfűteni az egész házat. Nevelési segélyt kapunk, más nem, de ez is nemsokára meg fog szűnni. A fájdalomaim dalokban szoktam kifejezni. Karácsonykor volt egy előadásunk és többször visszatapsoltak bennünket. Annyi pénzünk mindig van, hogy nem halunk éhen, de amikor karácsony este a fiam az ablakból nézte a szomszéd csillogó karácsonyfáját, mert mi nem tudtunk venni, akkor majdnem megszakadt a szívem.

Éjszakánként nem tudok aludni, mert állandóan az jár a fejemben, hogyan tartsam el a gyermekeimet. Olyankor jönnek a versek, a dalszövegek dallammal együtt. Nagyon fáj, hogy nem tudom ellátni a családomat. A Patrin Magazinnak is elküldtem ezeket az írásokat. Azt mondták, hogy ők is segíteni fognak valami módon. Azt a tanácsot adták, hogy keressek meg kiadókat. Szeretnék cigány dalt is írni, de a legnagyobb vágyam az, hogy létrehozzunk itt Mátraderecskén egy cigányszínházat, ahol bemutatnánk a cigá-

Farkas László

nyok valóságos helyzetét, a nyomorukat, a keserűségüket, szomorúságukat. Sajnos a kisebbségi önkormányzat nem tud ebben segíteni, mert olyan kevés a költségvetésük, hogy ők is segítségre szorulnak. Itt a faluban egyébként egyáltalán nincs kulturális élet.

Németh István a helyi kisebbségi önkormányzat vezetője a következőképpen látja a faluban élő romák helyzetét:

– Mátraderecskén a cigányság nagyon rossz szociális helyzetben él. Nagy a munkanélküliség, az aluliskolázottság. A települési önkormányzat annyiban segít, hogy kaptunk a foci-pálya melletti épületben egy irodát használatra és a költségeket ők fizetik. Sajnos a felszerelés nagyon hiányos. Jóformán csak azok vannak benne, amiket az állami támogatásból vettünk. Kávéfőző, poharak, írószerek. Itt is működik közhasznú munka, de kevés cigányt foglalkoztatnak. A szakmunkásképzést úgy volna jó megvalósítani, hogy ne csak városokba legyen arra lehetőség, hogy elvégezhessek az iskolát, hanem továbbképzés keretében itt, helyben folya az oktatás, mivel annyira szegények a cigány emberek, hogy nem tudják fedezni az átutazás költségeit. Nagyon sok elképzelésünk van, de nem tudjuk létrehozni őket, mert az éves költségvetésünk ezt nem teszi lehetővé. Támogattuk kisebb összeggel az óvodát, az iskolát amennyire módunkban állt. Van az irodánk épületé-

ben egy művelődési klub és most az a célunk, hogy annak is átvegyük a használatát. Szeretnénk különböző művészeti versenyeket, vers- és prózamondó versenyt, színjátszó szakkört létrehozni. Sajnos nincs sem főiskolai, sem középiskolai végzettségű fiatalunk. A legmagasabb iskolai végzettség a szakmunkásképző. Számszerint négy szakmunkástanuló van, akik közül ketten az idén fognak végezni.

Van egy cigánytelep, ahol különböző életszínvonalú családok élnek. Egyébként a téli időszakban sokkal szegényebbek a romák mint nyáron, mert nyáron jobban el tudnak helyezkedni különböző alkalmi munkákra.

A közeli falvak kisebbségi önkormányzataival jó lenne együttgondolkodni, segíteni egymást, mert sokkal jobban előrehaladnánk. Egyedül a hevesi **Lólé Misi** bácsival van szorosabb kapcsolatunk, akinek nagyon sokat köszönhetek, hiszen már a kezdeti lépésekben is ő segített. Nekem egyébként lennének elképzeléseim, amiket csak úgy lehetne megvalósítani, ha lenne nagyobb anyagi keret. Például lehetne egy szállítási vállalkozást beindítani. Pályázat útján, vagy esetleg még az állami támogatásból összeadott pénzből vennénk egy vagy két teherautót. De ez csak együtt lehetséges. Itt a környéken, mivel elég közel nőttek egymáshoz a falvak, összefoghatna három, vagy négy kisebbségi önkormányzat.

Németh István

Balogh Elemér, családjával

Szállíthatnánk különböző építőanyagokat, sódert, cementet. Ha ezt el tudnánk indítani, úgy gondolom, hogy mindenképpen nyereséges vállalkozás lenne, ami növelné a költségvetésünket.

A kisebbségi önkormányzat tagjai **Csikós Géza** és **Balog Elemér** elmondták:

A legnagyobb segítség az lenne, ha beindítanánk a lakásépítési koncepciót. Vannak olyanok, akik építettek abban az időben, amikor még olcsón hozzá lehetett jutni a téglához, és sokan vettek házakat. Most már sajnos ez nem lehetséges. Jó lenne valami módon a többi cigányt is segíteni a lakásépítési koncepcióval.

Ellátogattunk Balog Elemér otthonába is.

– Három gyerekem van. A feleségem a téglagyárban dolgozik én sajnos munkanélküli vagyok, de márciustól megint dolgozni fogok.

– **A feleség hogy bírja, hogy dolgozik és a családot is ön látja el?**

– Ő, ki lehet bírni mindent – mondja **Baloghné** –, akarat kérdése az egész. Sokat segítenek a gyerekek és a férjem is. Sokat vannak a férjemmel a gyerekek, de mindkettőnkhez egyformán ragaszkodnak.

– Ezt a házat a magunk erejéből építettük, mert a szüleink nem tudtak segíteni. Ők is szegény emberek – folytatja a férj. – Amikor készen lett a ház, és bejött anyám, elkezdett sírni, hogy ennyit el tudtunk érni. Van egy nővérem, neki szebb a háza de nekünk ez is elég. Majd az évek folyamán szépítgetjük. Hála az Istennek mindkettőnknek

úgy sikerült, hogy szép házunk lett. Minden évben vágunk malacot, van tartalékolva ennivaló. Karácsonyra is mindig sikerül ajándékot venni a gyerekeknek.

Csóka Rudolfék nagyon szép, rendezett, új házban élnek. Fiatalkoruk ellenére úgy tűnik, ügyesen indulnak az életnek. Három gyermekük van.

– **Hogyan építették fel ezt a szép házat?** – kérdezem a feleséget.

– A gyerekekre kaptunk szociális kölcsönt. Másképpen nem ment volna. Öt éve építettük, de a tetőtér még nincs készen. Ott lesz a gyerekek szobája. Nagyon szűkösön élünk. A férjem a jövedelem pótlót kapja, én pedig anyasági segélyt. Meg aztán maszekol is, mert

Csóka Rudolfné

másképpen nem tudunk megélni. Csak az OTP tartozásunk közel tízezer forint. Összesen tizennyolcezer forint kiadásunk van, plussz a rezszi. Azzal a fával tüzelünk, amit a férjem gyűjtögetett egész nyáron.

Két szobát, fürdőszobát, konyhát befűteni nem kevés. Nyáron több a maszek munka. Kőműves mellett dolgozik a férjem. A gyerekekre nem kellett semmit venni a beiskolázásnál, mert a nagy önkormányzat és a kisebbségi önkormányzat szinte mindent megvásárolt.

Farkas Béla huszonnyolc évesen túl van egy infarktuson. Ők voltak az elsők, akik építkezni kezdtek az utcában.

– Őt gyerekem van. Családi pótlékból élünk. Sajnos én egészségileg teljesen lerobbantam az infarktusom óta. Kilencezer forint nyugdíjat kapunk. Most költöztünk ide. Van három szoba, konyha, fürdőszoba a házban. Amíg építkeztünk, a szüleimnél laktunk. Nagyon nehezen élünk, de azért minden nap jut főtt étel az asztalra, sőt egy héten kétszer még húst is tudok főzni.

Németh István a kisebbségi önkormányzat vezetője feleségével él szép, takaros házukban. Így beszél az életükről:

– Ezt a házat 1970-ben építettük. Akkor még könnyebb volt lakáshoz jutni. Van egy lányunk és egy fiunk. Ők már kirepültek a családi fészekből. Két unokám is van már. A lányom kereskedelmi iskolát végzett, eladóként dolgozik. A fiam nem tanult tovább. A téglagyárban dolgozott, de most munkanélküli. Én is ott dolgoztam, csak most már folyik a leszámolékolásom. Nyombélfekélyem van és légcsőhurutom. A feleségem is ott volt, de őt már tizenhat éve leszámolékolták, mert neki szívászomája van.

– **Mit szól a feleség ahhoz, hogy a férje kisebbségi önkormányzat vezető?** – kérdezem Némethné

– Nem örülök neki, mert állandóan ide jönnek és sokan cirkusznak. Sokan kérik, hogy így segítsünk, úgy segítsünk, de miből? Hogyan?

– **Hány éve házasok?**

– Huszonhét éve. Meg is ünnepeltük a huszonöt éves házassági évfordulót – mondja Németh István – szűkebb családi körben. Kijött a pap. Meg is említette, hogy régóta plébános, de még nem volt olyan cigányházasság ahol így megünnepelték volna ezt az eseményt.

– lilla –

A hátrányok csak halmozódnak...

A nyár közepén jelent meg az oktatási törvény-módosítása. Kissé talán későn, így meglehetősen nehézkesen indult minden általános iskolában a tanév, mert ahány iskola, annyi értelmezés született. A tatabányai Általános Iskola és Dolgozók Általános Iskolájának a megjelent módosítás nélkül is meglehetősen nehéz dolga van. Vajon milyen plusszfeladatokat, nehézségeket jelentett a törvény módosítása a speciális oktatási intézményeknek? Erről beszélgettünk az iskola igazgatójával, Tárnok Tiborral.

– Ebben az intézményben mindig nehezebb a tanévkezdés, mint a hagyományos általános iskolákban. A mostani mennyiben különbözött a többitől?

– Megjelent az oktatási törvény módosítása. A nyár folyamán ez eljutott minden igazgatóhoz és önkormányzathoz. A plussz órákkal kapcsolatos meghatározás értelmezése nehézséget jelentett mindenkinek. S míg máskor az önkormányzat rendkívüli igazgatói értekezleten tárgyalja meg a kérdéseket, ebben az évben agusztus végén, egy minisztériumi előadó tolmácsolásában hallhattuk az ő törvényértelmezését. A kései meghívás miatt már kevés volt az idő, s kapkodva indult a tanév.

– A módosítás a speciális általános iskoláknak jelent valami plusz feladatot?

– Tulajdonképpen kedvezően érintette iskolánkat. Persze nem biztos, hogy az önkormányzat mindehhez biztosítani tudja a megfelelő anyagi háttérrel is. Nehézséget igazából a törvényt módosítás értelmezése jelent. Az előző törvény-nél megjelent egy végrehajtási rendelet is. A most kiadott törvényt módosítás kapcsán viszont nem találkoztunk ilyen értelmezéssel. Nem

is akarnak hozzá végrehajtási utasítást adni, s így egyértelműbbé tenni.

– Tehát elég nehezen értelmezhető?

– Jogásznak kellene megvizsgálni, hogy az egyes mondatok mit jelentenek.

– Mi az, ami egyértelműen speciális általános iskolára vagy dolgozók általános iskolájára vonatkozik?

– Lényeges változás nincs benne. Ellenben, ha a felnőttoktatásban is alkalmazni kell az új NAT-ot, az elmentmondásokhoz vezethet. A NAT minimum elvárásai is magasabbak a mostani dolgozók iskolai követelményeknél és lényegesen szélesebb körűek. Az új törvény „felmentést” csak a mindennapos testedzés alól ad. A régihez képest plusz műveltségi területek (élő idegen nyelv, informatika, művészetek stb.) elsajátítására a felnőttoktatásban rendelkezésre álló csökkentett órakeret aligha elégséges. Persze a fenntartó – az önkormányzat – azt szeretné, ha minél kevesebbe kerülne a felnőttoktatás, akkor viszont egyáltalán nem biztos, hogy eredményes lesz az oktatás. Sajnos a felnőttoktatási intézményeket még a törvények is magukra hagyják.

– Fennáll még az iskolabezárás veszélye? Hogyan viszonyul az önkormányzat az iskolához?

– Most egyenlőre úgy érzem, hogy nem tartozunk a „fekete báránnyok” közé. Persze nincs túl jó véleményünk sem az iskoláknak, sem a város vezetőinek erről az intézményről. Most még nem lehet tudni milyen eredménnyel zárulnak az iskolaösszevonások.

– Milyen hatással lenne az összevonás az intézményre?

– Előző évben az a hír járta, hogy a város másik végén lévő Kossuth iskolával vonnak össze bennünket. Talán azért, mert az etnikai kisebbség mindkét iskolában jelentős? Nem tudom, ám helyhiány miatt nem lehetne egyiket a másikba olvasztani. Más, közelebbi iskolával való összevonás sem vezetne jóra.

– Anyagi támogatottság?

– Pénzhiány van, mint mindenhol. A fenntartónak kellene gondoskodni az intézmény alapfeladatának ellátásáról. Az, ami a jelen pillanatban a rendelkezésünkre áll, még ehhez sem elegendő. A padok már húsz éve ugyanazok. A helyzet a többi intézményben is hasonló. Krétára még telik! Nagy probléma az intézmények felújítása. Évek óta beadjuk az igényeinket, de nem kerülünk sorra. Talán a következő évben az önkormányzatnak több pénzre lesz felújításra. Fejlesztésre, szemléltető eszközök beszerzésére gyakorlatilag nincs lehetőségünk. Új feladat a testnevelés az általános iskolai osztályoknál. Egy tantermet átalakítottunk tornaszobává, de még mindig nem ideális a helyzet. Pályázatokkal próbálkozunk pénzt szerezni, sajnos nem túl nagy sikerrel.

– Az, hogy zömében viselkedési problémával küszködő gyerekek tanulnak itt jelent valamit a fejkvótában?

– Eddig, ha a nevelési tanácsadó valamely gyerekünket „problémás-

nak” ítélte meg, az a létszám meg-
 állapításában jelentett csak előnyö-
 ket, a normatív támogatásban nem.
 Ebben az évben – a törvénymódosítá-
 s miatt – a nevelési tanácsadó
 megkeresésével a szakértői és reha-
 bilitációs bizottság dönt arról, hogy
 melyik gyerek küzd beilleszkedési
 zavarral, tanulási nehézséggel. A
 nevelési tanácsadó feladata lenne
 még a problémás gyerekek rehabilitá-
 ciós célú foglalkoztatása a pedagó-
 gus és szülő bevonásával. Ez azon-
 ban „csak” a törvény szava, mert
 ezek a szakszolgálatok még nem
 rendelkeznek ekkora kapacitással.
 Az önkormányzatnak lehetősége
 lett volna plusz normatív támogatást
 igényelni a súlyosan beilleszkedési
 zavarral, tanulási nehézséggel küzdő
 tanulók után, de ezeknek a meg-
 állapítására nem került sor, bár mi
 időben jeleztük a lehetőséget. Nem
 tudom, hogy mikor lesz ideje a
 szakszolgálatoknak pont a mi isko-
 lánkkal foglalkozni akkor, amikor
 ennyi feladatot kell(ene) ellátniuk!?

S nem tudom elhinni, hogy valaki
 személyesen is meglátogat bennün-
 ket?!

– **Veszélyeztetett gyerekek szá-
 ma?**

– Valamilyen módon itt mindenki
 veszélyeztetett. Vagy anyagi vagy
 kulturális szempontból. Jelentős a
 lemorzsolódás, ám a gyerekek 50
 százaléka eredményesen zárja a
 tanévet! Sőt! Tovább is tanulhat!

– **Hányan kezdték meg itt ta-
 nulmányaikat szeptemberben?**

– Általános iskolás tanulóink szá-
 ma jelenleg 111 és 72 fiatal jár a
 dolgozók általános iskolai tagoza-
 tokra. Összesen 9 osztályban tanítunk.
 Tanulóink legnagyobb része
 14–20 év közötti. S nagyon fontos,
 hogy nemcsak Tatabányáról járnak
 ide tanulók. Ez megyei intézmény.

– **Cigány tanulóik száma válto-
 zik?**

– Általában a diákok fele az etni-
 kai kisebbség soraiból kerül ki.

– **Tanfolyamokat is szerveznek?**

– Szerettünk volna a munkaügyi
 központtal együtt egy gyorsított
 tanfolyamot szervezni azoknak a
 felnőtteknek, akik még mindig nem
 szereztek meg a nyolcosztályos bi-
 zonyítványt. Érdekes, hogy más vá-
 rosokban már eredményesen le is
 zárultak ezek az akciók, nálunk a
 jelentkezők hiánya miatt be sem in-
 dulhatott. Pedig a felnőtt lakosság
 bizonyos százaléka még ma sem fe-
 jezte be általános iskolai tanul-
 mányait. A cigány kisebbségi ön-
 kormányzatnak lehetne nagyobb
 szerepe ennek szervezésében. A
 „rég rendszerben” volt egy jó be-
 vált gyakorlat az aluliskolázottság
 megszüntetésére. Igaz, akkor voltak
 állami nagyvállalatok és volt min-
 den vállalatnál egy felelős, aki ősz-
 tönözte és ellenőrizte a dolgozókat,
 hogy végezzék el a nyolc osztályt.
 Most talán teljesen mindegy, hogy
 valaki hat vagy nyolc osztállyal
 munkanélküli?!

– **petra –**

Egészségügyi előadások – Jótékonysági est

Farkas Bertalan

Farkas Bertalan, etnikai szer-
 vező a beteg gyermekek megsegí-
 tésére 1996. október 25-én jóté-

konysági estet rendezett a
 Művelődési Házban. A ren-
 dezvény háziasszonya
Cserhádi Ágnes, az MTV
 riportere köszöntötte a meg-
 jelenteket és felolvasta
Göncz Árpádné üdvözlő
 levelét. A jótékonysági estet
 a fővédnök **Dr. Gerő Gá-
 bor**, a Fővárosi Önkor-
 mányzat Egészségügyi és
 Sport Bizottság elnöke nyi-
 totta meg, majd **Dr. Sza-
 mosy Tamás** egyetemi ad-
 junktus, a SOTE II. számú
 Gyermekklinika orvosa
 mondott köszönetet a támo-
 gatóknak a leukémiás gyer-
 mekek nevében.

Az est fővárosi művészek
 műsorával folytatódott, **Ba-
 ranyi László**, a Família Kft.
 nagypapája, **Csányi János**,
 a Szomszédok Góliátja, **Mátray
 Zsuzsa** táncdalénekes és **Gaál**

Gabriella népdalénekes közremű-
 ködéssel. A műsort tombolahú-
 zás követte, utána kora hajnalig a
 Nostalgia büfé zenekara szóra-
 koztatta a résztvevőket.

A rendezvény után Farkas Ber-
 talant a jótékonysági est eredmé-
 nyéről, a bevétel felhasználásáról
 kérdeztük:

– Köszönetet mondok a jóté-
 konysági est támogatóinak, a gaz-
 dasági szerveknek, vállalkozók-
 nak, magánszemélyeknek, hogy
 anyagi eszközökkel hozzájárultak
 az est sikeres megrendezéséhez. A
 jótékonysági est tiszta bevétele
 70.000 Ft volt, melyből a SOTE
 II. számú Gyermekklinikájának
 érzékelőgépet vásároltam. Egyút-
 tal tájékoztatom az érdeklődőket,
 hogy az orvosi felvilágosító előa-
 dások jövőre is folytatódnak.

(*Mi Újság Fényszarun? 96/11*)

TÚL AZ ÓPERENCIÁN...

Ma még nagyon friss az élmény. Még tisztán hallok a kookaburrák kacagását, az óceán morajlását, a didgeridoo hangját... Már 3. napja voltam úton, ebből 21 órát a levegőben, amikor a pilóta közölte, hogy hamarosan leszállunk Nyugat-Ausztrália fővárosába, Perth-be. A repülőgép ablakából egyre jobban láthatóvá vált a tipikus ausztrál-táj, az akkor még csak képről ismert eukaliptuszfák, a vastartalomtól szinte piros föld.
1996. december 26-án 14 óra 12 perckor a repülőgép földet ért.
És Ausztrália várt rám.

Egy kis földrajz

Ausztráliát 17.000 km választja el hazánktól. 82 Magyarország telne ki belőle. Szigetjellegéből következik, hogy nincsenek szárazföldi szomszédai. A kontinens partjait nyugaton az Indiai-óceán hullámai mossák, keleten pedig a Csendes-óceán végeláthatatlan vizei.

A Föld ezen az oldalán decemberben kezdődik a nyár, és 8 órával mutat többet az óra. Mindez tény volt, ezért nem is hatott rám meglepetésszerűen. Annál inkább mindaz, ami szinte mindennap várt rám. Ausztrália felfedezése. És amikor már egyes dolgok természetessé váltak, másnap újabb csodák vártak.

Az első csoda: Ausztrália növényvilága

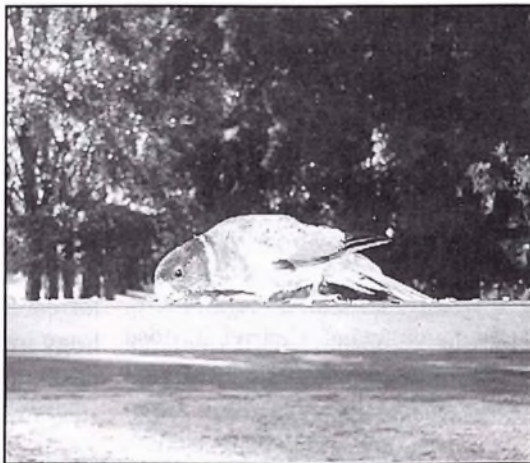
Ausztráliában eredeti környezetben látható a világ egyik leggazdagabb természetes növénybemutatója. Tavasszal 3 hónapon át az állam hatalmas területei ragyognak a természetben növő vadvirágoktól. Az első találkozásom a karácsonykor virágzó fákkal, a hatalmas és minden színben pompázó leander bokrokkal volt. Leírhatatlanul szépek.

A második csoda: A huncut és borzasztó papagájok

Azok a teremtmények, amelyek más országokban csak kalitkában láthatóak, vendéglátóim kertjében csapatostól röpködnek. Nekem nagy élmény volt, nem annyira vendéglátóimnak,

akiknek a kertjükben termő összes gyümölcsbe nagy-nagy szeretettel kóstolnak bele. Kb. 330 papagájféle létezik, s bár nem mindegyik faj található meg Ausztráliában, elég nagy számban vannak itt ahhoz, hogy nyilvánvalóvá tegyék jelenlétüket. Néha az-az érzése támad az embernek, hogy ezek a színes madarak mindenhol ott vannak.

A harmadik csoda: Az elragadó, kedves kis koala

Szerencsém volt közben tartani ezt az aranyos kis bundacsomagot. Mind össze 80 cm magasra nő meg és gomb orrával, lágy, szép gyapjas szőrzetével úgy néz ki, mint egy játékmackó. Azonban nem a medvék családjába tartozik, hanem erszényes. A kifejlett koalák súlya körülbelül 14 kg. A vadonban akár 20 évig is élhetnek. A koala név az őslakóktól származó egyik szóból ered, amely annyit jelent, hogy az állat nagyon keveset iszik. A koalák 50 fajta eukaliptuszfa friss hajtásait szokták legelészni. 24 órából 21 órát alvással töltnek.

A negyedik csoda: A kenguru

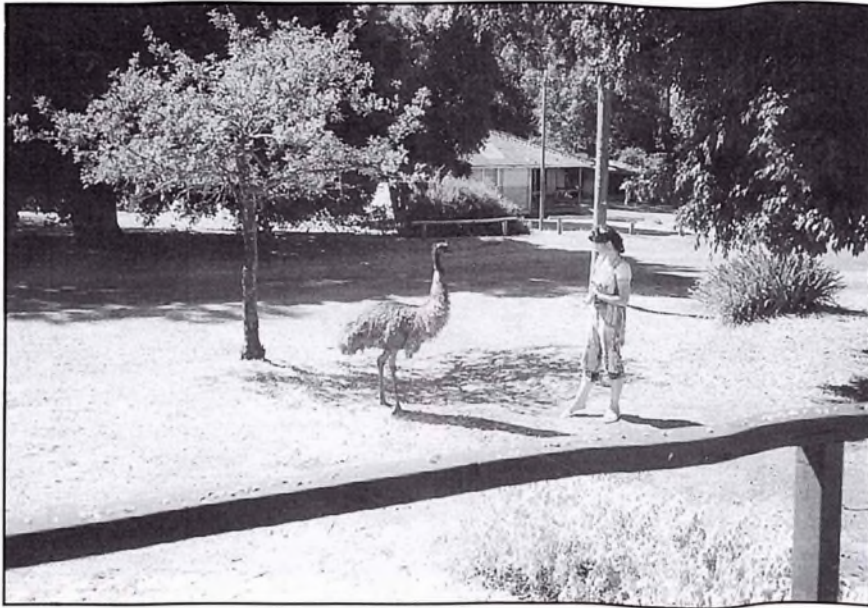
Donelly Riverben a tenyereimből etethettem a kengurumamát, míg kicsinye kíváncsian leskelődött az erszényből. Ennél már csak az volt nagyobb élmény, amikor egy parkban a tulajdonos megtudva, hogy Magyarországról érkeztem, a kezembe adott egy kenguru bébit. Ausztráliában 45 kenguru faj él. A legismertebb az óriás vörös kenguru. Egyetlen szökkenéssel 11 métert tudnak ugrani.

Az ötödik csoda: Az emu

A madarak közül csak a strucc nagyobb nála. Kb. 50 km/órás sebességre is képes. Ausztrália elhagyatott vidékeinek legnagyobb részén megtalálható. Kóbórló, nomád életet él és gyakorlatilag bármit megeszik: hernyókat, káposztát, sőt még régi csizmákat is. Nemzeti jelkép. Ausztrália címerén büszkén áll egy kenguruval szemben.

A hatodik csoda: A kookaburra

Ausztrália különös madara. Gyönyörű, a jégmadár rokona. Nevetésszerű hangja kilométerekre is elhallatszik. Nekem sikerült hármat is sorba állítani, és etetni. Igazi csoda ez az aranyos tollgombóc.

Ismerkedés az emuval

A hetedik csoda: A palackorrú delfinek

A velük való találkozást vártam a legjobban. Több mint 1000 km-t utaztunk, több mint 40 fokos melegben, hogy lássam őket. Monkey Mia-ban 1960 -óta jönnek ki a delfinek az emberek közé. Ezek a bájos állatok nagyon szeretnek bennünket, embereket. Játszanak, kacérkodnak velünk és a kiválasztottak meg is etethetik őket. Én is kiválasztott voltam.

Aborigine, Ausztrália őslakosa

Karri fa, magassága 76 m,
a világon a 3. legmagasabb fa

És egyéb csodák, mint például a kagyló tengerpart, ahol több kilométer hosszan, 10 méter mélyen csupa-csupa kagyló minden, vagy a vízalatti világ, ahol csak egy üvegfal választ el bennünket az óceán világától, a cápáktól, rájáktól és egyéb tengeri csodáktól.

Élményeim tára végtelen, az újság lapja véges. Mindenképp szeretném még megemlíteni Ausztrália őslakosait, az aborigineket, akik a mai lakosság

Kookaburra

alig 1 százalékát teszik ki.

Az európaik inváziója előtt a kontinensen 250.000–300.000 őslakos élt. Számuk a XIX. század végére 30–40 ezerre csökkent. A fehérek lelkiismerete végül is megszólalt. Élelmet osztottak ki a nyomorgók részére, orvosokat küldtek a betegek megmentésére, iskolákat építettek az őslakók gyermekei számára, s megpróbálták letelepíteni, munkára nevelni a vándorló életmódot folytató embereket. Az 1976-os népszámláláskor már 120 ezerrel emelkedett az aboriginek és az aborigine-fehér félévek együttes száma. A legtöbb őslakos az Északi Területen él, sokan még mindig vándorló életmódot folytatva.

Paksi Éva

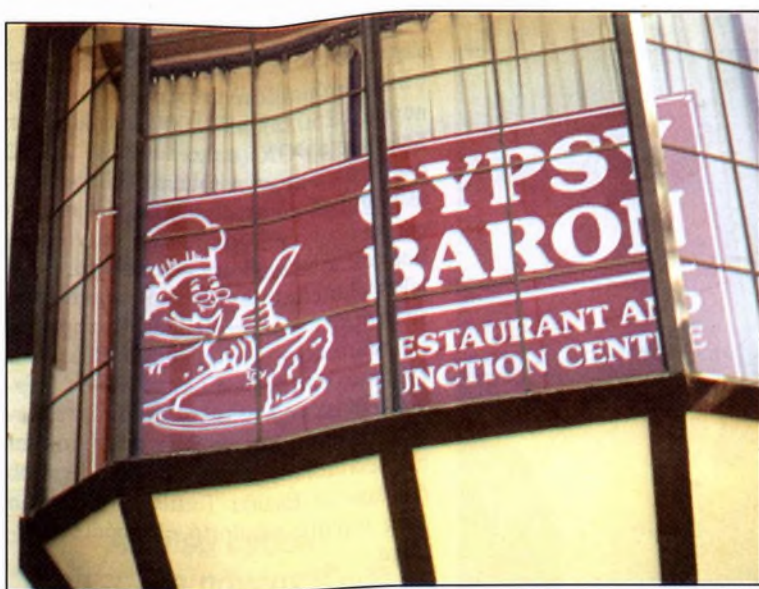
(Ezúton köszönöm meg **Judit, Ferenc és Rebekka Rudicsnak** a vendéglátást, a sok-sok élményt, a gondoskodást. Köszönöm a **Cigány Hírlapnak** és a **Repró Stúdió**nak támogatásukat.)

Monkey Mia, 1997. január

Úton Ausztráliában

A Cigány Báro étterem Nyugat-Ausztrália fővárosában, Pearth-ben

Wave Rock: köhullám – gránitszikla, az időjárás formázta a legutóbbi 3 millió év alatt

Ezek az élő kövületek (fossziliák) a világon egyedül itt találhatók Nyugat-Ausztráliában

A cigányok élete – ahogyan a festő elképzelte. A kép a Cigány Báro étteremben látható

Pálmafák árnyékában

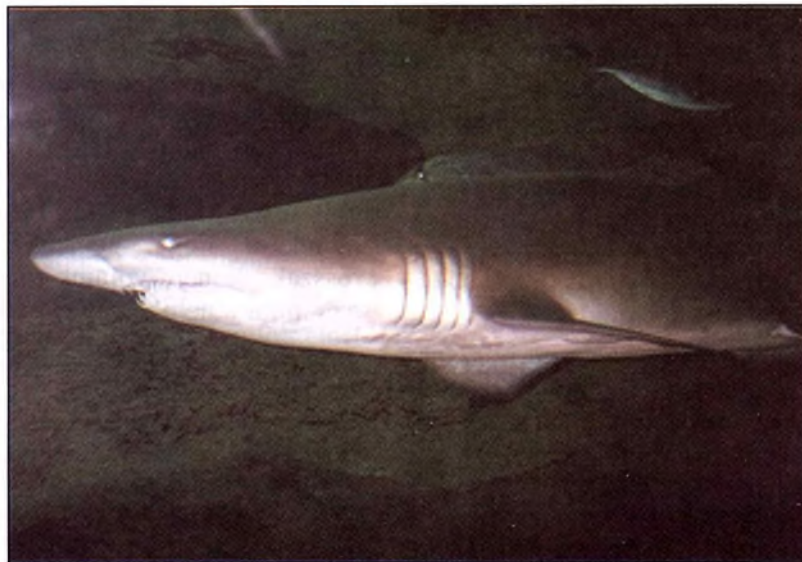
A „világ vége”

Black Boys: a fekete fiúk társaságában

A fa, amely karácsonykor virágzik

Delfin és cápa: az óceán legbájosabb és legfélelmetesebb lakói – kézközelben

„TANULNI JOBB!”

Lukács Mihály az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat képviselője, a „Lungo Drom” Országos Érdekvédelmi Cigányszövetség ügyvivője, civilben vállalkozó. Egy dolgozat kapcsán ültem le vele beszélgetni, mely elsősorban a tanulásra koncentrálódott. Gondolatait, észrevételeit, terveit továbbgondolás céljából most Önökkel is megosztom.

– Szüleidnek milyen iskolai végzettsége van?

– Apámnak nyolc osztálya, anyám 3-4 osztályt végzett. Ő szegény családból származott, és 12 éves korában otthon kellett maradnia, mert nagy volt a családjuk és a kisebb gyerekekre vigyáznia kellett. Apám zenész családban nevelkedett. Az édesanyja szerb-magyar volt, és a tatámban is folyt egy kis magyar vér. Apám, ahogy én emlékszem, aktív közéleti ember volt. A hatvanas években mint tanácsstag dolgozott. Nagyon kemény ember volt és szigorú, de igazságos. Sokat vártak el tőlünk. Megpróbáltak bennünket a lehetőségeikhez mérten tisztességesen felnevelni.

– Szeretnél iskolába járni?

– Nem nagyon. Én igen eleven gyerek voltam, de jó eszű. Simán tudtam azokat, amiket más csak tanulással. Ez egy adottság volt. Így négyes tanuló voltam. Ha egy kicsit tanultam volna még hozzá, akkor meg lett volna az ötös is. Akik cigány telepen nevelkedtek, azok hozzá voltak szokva a szabad élethez. Közel volt hozzánk a Tisza-part és mentünk halászni. Szeretem a természetet, és gyerekként is mindig csábított bennünket. Ezért elég sokszor ki is kaptunk otthon, ha elcsavarogtunk és nem mentünk iskolába. Apám néhány hónapig tsz-elnök is volt.

A forradalom után 16 cigány tartotta fent a tsz-t. Apámnak lehetősége lett volna kimenni Szovjetúnióba is, de anyám nem engedte. Félt, hogy mi lesz velünk, akkor már öten voltunk. Így apám nem jutott följebb a ranglétrán.

– Mi volt a legkellemesebb és legkellemetlenebb élményed az iskolával kapcsolatban?

– A legkellemesebb az volt, amikor úgy éreztem, hogy a tanárok szimpatizálnak velem, de, ha most így visszagondolok, elég sok kellemetlen dolog is volt benne. Az például, hogy hátra kellett tenni a kezünket, engem borzasztóan zavart. Korlátozta a mozgásomat. Vagy például az is nagyon rosszul esett, hogyha valami rossz történt az iskolában, mindig mi kaptunk ki. Akkor is, ha nem mi csináltuk.

– Miért?

– A cigányságunk miatt. A tanárok úgy gondolták, ha már barna bőrű az ember, akkor biztos, hogy csak rosszat tud csinálni. Nem azt mondom, hogy nem voltunk rosszak, de nem voltunk rosszabbak, mint a nemcigány gyerekek.

– Otthon tudtak-e segíteni a szülők a tanulásban?

– Nem sokat, hiszen édesanyám négy elemi végzett, és egyébként is keveset volt otthon, mert eljárt dolgozni. Abban az időben megszokott volt a házalás. Előkelő családoknál főzött, meg takarított.

Sokat jelentett akkor egy cigány asszony számára, hogy gazdag családok befogadják és megbíznak benne. Emellett otthon volt a sok gyerek. De apám számonkérte a leckét.

– Ők milyen foglalkozást szántak a fiuknak?

– Nagyon nem is firtattuk azt, hogy mi legyen belőlünk. Az volt a fontos, hogy eljárjunk iskolába és hogy elvégezzük a nyolc osztályt. Ez már nagy dolog volt. Konkrétan nem szabták meg, hogy mi legyenek.

– De azt igényelték, hogy tovább tanulj?

– Természetesen. De én csak 16-17 éves koromban jöttem rá, hogy milyen fontos a szakma, mert 15 éves koromban elkerültem dolgozni. Nehéz fizikai munkát végeztem, és rájöttem, hogy tanulni jobb. Azóta három szakmáról szereztem szakmunkásbizonyítványt.

– Szerinted a felnőttek tudnak tanulni?

– Ha akarnak, akkor igen. Az a fontos, hogy az embernek magával szemben is legyenek elvárásai.

– Mi a könnyebb felnőttkorban a tanulásban, és mi a nehezebb?

– Elég intenzíven kell ahhoz tanulni, hogy a munka mellett meg is tudjál felelni. Az a könnyű, hogy szükségszerint tanulunk. Fel tudod mérni, hogy neked most mire van szükséged. Nekem is olyan állomásaim voltak az életemben, hogy szükségszerint végeztem az iskoláimat. Az fontos, hogy többoldalú legyen egy ember, mert soha nem lehet tudni, hogy most melyik szakmára van szükség, hogy az életben melyiket tudod hamarabb érvényesíteni. Annak könnyű tanulni, aki akar. Aki nem akar, annak semmi sem könnyű, és az nem is tanul.

Az Oktatási Központ olvasótáborában (balról jobbra) dr. Kerékgyártó T. István, Farkas Kálmán, Lukács Mihály és Farkas Kálmánné

– A családotban mennyire tartod fontosnak a tanulást?

– Nagyon fontosnak tartom és ebben nem is szoktam engedni. A családban is vannak kitűzött célok, ezek elég kemények, de ha az ember akarja, akkor el is éri. Érdekes módon a középső lányom 16 éves koráig nem akart tanulni, nem tartotta fontosnak, és 16 éves korában ment el vendéglátóipari szakmunkásképzőbe, ahol kitűnően végzett. Ő még mindig szeretne továbbtanulni, és én egyet is értek vele. Példákat lát maga előtt és tapasztalja, hogy a korai férjhezmenés, ritkán hoz gyümölcsöt. A fiam egy kicsit eltolta a tanulást. Ugyanabban a cipőben járt, mint amiben én annak idején. Neki is az volt a problémája, hogy a tanárok nem úgy álltak hozzá, és emiatt otthagyt a második félévben az iskolát.

– Mit jelent az, hogy nem úgy állnak hozzá a tanárok?

– A cigánysága miatt diszkriminálták. Lakatosnak tanult, de a tanárok mindig azt mondták neki, hogy fiam, bármennyire is igyekszel, soha nem fogod elvégezni az iskolát. Szerintem már megbánta,

meg elég sokszor meg is kapja tőlem, amikor anyagi gondokkal küszködnek, mert azért az tudni kell, hogy szakma nélkül a munkapiacra nem sok esélye van. A legkisebb lányom, Nelli a legjobb képességű a családban. Mire ő elvégzi a nyolc osztályt, most hetedik, úgy gondolom, hogy leszünk olyan anyagi helyzetben, hogy olyan iskolába tudjon járni, ami a mi elképzelésünknek és az ő elképzelésének is megfelel. Én szeretném, ha gimnáziumba járna, vagy szakközépiskolába.

– Miért tartod fontosnak, hogy továbbtanuljon?

– Ha belegondolunk, akkor az iskola, a tanulás, mindig meghatározza a gyerekek jövőjét. Ha rosszul választ, akkor azt a további élete során érezni fogja.

– Szerinted vannak most példaképek? A cigány fiatalok előtt lehetnek-e példaképek? Neked volt-e, van-e?

– Vannak. Gyerekkoromban a családból volt példaképem, mert nagyon el voltunk zárva a világtól. A bátyám volt a példakép, ő zenész ember volt. Mindig pedáns volt és hallgattak rá a községben

is, és nem csak a cigányok. A község embere volt. Ő szolgált ki mindenféle lakodalmat, mindenféle rendezvényt, és akkor ez abban az időben nagyon nagy dolog volt. A megélhetés szempontjából is, és mostmár tudom, hogy mit jelent az, hogy megélhetés. Másrészt a zene ad egy érzelmet, egy belső tulajdonságot, finomítja a hallást, finomítja az érzelmeket. Ma Péli Tamást és Farkas Flóriánt tekintem példaképnek.

– A tiszapüspöki cigányság mennyit érez meg abból, hogy te az OCKÖ-nek is tagja vagy?

– Én úgy gondolom, hogy érezhető a hatása. Mind a kultúra, mind az oktatás területén. Például nemrég szerepelt nálunk a **Száztagú Cigányzenekar** és **Bangó Margit**, vagy támogatást tudtunk nyújtani a gyerekek beiskolázásához.

– Lukács Mihálynak és családjának van-e rövid és hosszú távú stratégiája?

– Elsősorban a biztos megélhetés elérése a cél, és hogy gyerekeink taníttatását maximálisan támogatni tudjuk.

paksiéva

A pokol... és ami mögötte van

Picinyke MÉH-telepre hasonlít az udvar. Dobozok, ósdi kerékpáralkatrészek, vasdarabok. A falhoz állított kocsik kerekétől sáros lett a három tanárnő kabátja. Beléptek a „pokolba”. Tatabánya Mésztelepén lévő „lakásainak” egyikébe. Áporodott bűz, dohszag keveredett valamivel. Kicsi, koszos konyha és valamivel nagyobb, de hasonlóan rendezetlen szobából állt öt ember élettére. WC, fürdő nincs. A három idegen zavarban volt. Ételmaradékot láttak a konyhaszekrénynek álcázott fatákolmányon. A rongyok szanaszét hevertek.

A három pedagógus a legidősebb gyerek miatt merészkedett ide, ahová nemhogy a madár, de még a rend őrei sem járnak. Az egyenruha nem védi őket a nyomortól, a garázdálkodóktól: az undorító pár négyzetméteres tákolmányokból áradó „emberszag-tól”. A három pedagógusnak viszont kötelessége megkérdezni a szülőktől: miért nem jár iskolába a tanköteles korú gyermek?

Az anya szerint sokszor azért nem megy, mert védi a lakást. A kutyák is azért vannak. Mit tudnának innen elvinni? Bármilyen meglepő, lenne mit. A nagyobbik helyiségben volt

egy video, TV és egy komoly magnó. A kutyák közben a „szemétdombon turkálnak”. Volt vagy négy belőlük és az egyik kisebb, mint a másik.

Továbbmentek. A következő egy széparcú, kedves, mosolygós, szőke kislány, aki nemrég költözött anyjával és annak élettársával, mostoha tetvérkéjével ide, a nyomor kellős közepére. A pici konyhában mosogattott az anya, két férfi ittasan ücsörgött mellette. A nő bement a szobába a kislányért, aki másfél éves tetvérkéjével foglalkozott. Arcát a szégyen, a megalázottság festette pirosra. Nem tud iskolába járni, mert a kicsire kell vigyáznia. A felnőttek nem érnek rá.

Tovább, tovább. Még beljebb a kitetlen, szennyes utcán.

A következő „lógós” nem volt otthon. Egy másik fiúcska családjával együtt elköltözött. Hogy hová? Mindegy, csak el innen. A pokol kellős közepéről a szélére, ahol naponta csak egyszer törhetnek be, ahol kis kert kelti a béke illúzióját. A három idegennek még ez is a pokol, ám itt legalább nem kiabált utánuk részeg férfi. A gyerek nem volt otthon. Nyolcan laktak itt. Már két szobájuk volt. Éppen ebédeltek. Pörkölt- és nohedlimaradványok voltak az asztalon.

Amíg az anya szétkente a legkisebb arcán a zsírfoltokat, addig a nagyleány elmosogatott, elpakolt. Letörölte az asztalt. Az asszony a kályha mellé a földre hamuzott. Zavarban volt: a gyerek nem akar iskolába menni.

A három nő beült a kocsiba és elhajtott. Kíváncsi, fátyolos szemek kísérték minden mozdulatukat.

Továbbhajtottak. A VI-os telepre igyekeztek. Itt még maradt néhány őslakos. Egy kedves hölgy igazította őket útba. A környék lepusztult, de a kertjén ez nem látszott. Rózsabokrok, kisasztal, kisszék. Mosolyogva szaladt ki az utcára, a kapukulcs a kezében volt. Útbaigazította a nőket, közben kiderült: nem egyedül lakik itt, a periférián.

Ezután könnyen megtalálták a keresett családot. Éppen meszeltek. A férfi ittasan mondogatta: az ő gyereke márpedig jár iskolába. A napló persze mindent elárult volna, de ez nem érdekelte. Ebben maradtak.

A három nő beült a kocsiba és gyorsan elhajtottak innen, a Mésztelepről és a VI-os telepről... De vajon lehet elég messze jutni innen?

– tolnai –

Foglalkoztatási program romáknak

Nem mindennapi lehetősége adódott a Tatabánya peremén, Mésztelepen lakó romáknak! A helyi önkormányzat a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal közreműködésével az Országos Közmunkatanácsból 67 millió forintos támogatást kapott a december elsején indult foglalkoztatási programhoz, mellyel a munkanélküli járadékra már nem jogosult, többségében roma családokon segítenek. Kétszáz ember dolgozhat 180 napot a Mésztelepen, a VI-os és VII-es telepek tereprendezésén és épületbontásán. Így újra jogosultak lesznek a munkanélküli járadékra, majd a jövedelemptoló támogatásra.

A programot a Partner's Hungary Alapítvány koordinálja. Segítettek abban, hogyan válasszák ki a szakembereket a résztvevőket. Remélik, hogy azok, akik részt vesznek ezekben a munkákban hamarosan bekapcsolódhatnak a hagyományos közhasznú munkaprogramba. Tatabányán a szociális ellátás egyik kulcskérdése a hátrányos helyzetű városrészekben – Mésztelep, VI-os és VII-es telep – élők foglalkoztatása. Nem véletlenül, hiszen az említett telepen élők 80 százaléka munkanélküli, a családok pénzügyi forrásait a városháza jövedelemptoló

támogatása és a gyermekek után járó családi pótlék jelenti.

Sokan csak alkalmi munkákból élnek - már, ha akad. Persze olyan is előfordul, hogy a feladat elvégzése után nem fizet a munkaadó. Ezért a foglalkoztatási program beindításakor kiderült: jóval többen élnének a lehetőséggel, s persze nemcsak férfiak. Nagyon sok gyermekeik egyedül nevelő nő él ezeken a telepeken. Az önkormányzat képviselői ezért remélik, hogy sikerül majd ismét pályázati pénzekből hasonló foglalkoztatási programot szervezni a városban.

– tolnai –

Nem el-, hanem visszaszöknek a gyerekek

Ajándék: öröm, boldogság. Különösen azoknak a gyerekeknek, akik nagyon ritkán vagy egyáltalán nem találkozhatnak szüleikkel, mert gyermekotthonban élnek. Karácsony előtt az Oroszlányban működő Fővárosi Gyermekotthon és Általános Iskola minden egyes lakója és dolgozója önfeledt örömmel nyitotta ki azt a 124 kartont, melyben játékok, ruhaneműk voltak a 6–20 éves fiatalok számára. Az ajándékozók is jelen voltak a nagy család meghatározó eseményén. A Hollandiából érkezett házaspár, **Joop Helms** és felesége **Riek van Ingen**, ugyanolyan izgalommal bontogatta a dobozokat, mint a gyermekek...

A történet tavalyelőtt decemberben kezdődött. Oroszlányban egy hölgnél vendégeskedett a holland házaspár, akik szerettek volna ellátogatni az intézménybe. Miután megismerkedtek az ottlakókkal, a dolgozókkal, felajánlották a segítségüket. Ettől kezdve folyamatos kapcsolatban álltak egymással, majd ebben az évben, a tavaszi szünetben újra ellátogattak a gyermekotthonba. Ekkor már egy nemzetközi szervezet keretein belül gyűjtötték az adományokat. Júniusban indult a segélyszállítmány Romániába, s erre felpakolták azokat az ajándékokat is, melyeket az oroszlányi gyerekeknek szántak: 12 kerékpárt, több doboz ruhaneműt és nagyon sok játékot. Az átadásra a segítőkész házaspárt már azok az ismerőseik, rokonaik is elkísérték Lunteren városából, akik a legaktívabban vettek részt a gyűjtőmunkában. Június huszadikán érkezett meg az első nagy segítség.

Amint hazaértek folytatták a munkát. Igyekeztek a lehető legszélesebb körben bemutatni, ismertetni az intézményt, hogy emelkedjen a segítők száma. Aktív munkájuk, eredményeként megérkezett a következő szállítmány is Oroszlányba, amelynek eredményeként 124 karton tartalma talált gazdára. Ágyneműk, ruhák, játékok, 13 kerékpár, konyhafelszerelési eszközök, törülközők, minden,

amire a gyermekotthon lakóinak szüksége van. A gyűjtési akciót kezdeményező házaspár ez alkalommal is elkísérte a szállítmányt, hogy a kicsomagolásnál segédkezzen a gyerekeknek.

Megérte. A gyerekek mosolygós, megszeppent, az ajándékozás izgalma tükröző arca mindennél többet ért! A nagy családi fészek 102 tagja izgatottan vette birtokba az új játékokat, ruhákat. A nagy esemény után **Hornyák Józseffel**, a Fővárosi Gyermekotthon és Általános Iskola igazgatójával beszélgettünk.

– A gyermekvédelmi rendszer tökéletes tükröke a társadalomnak, így az utóbbi időben megindult a gyermekek bevándorlása. A gazdaság és a társadalom romlását sajnos lakóink lelkiállapota is tükrözi – mondta.

A ruházkodás komoly gondot okozott, így a Hollandiából érkezett ajándékoknak, ruhaneműknek különösen örültek az otthon lakói. Az utóbbi időben nagyon sok változás is történt a gyermekotthonban. „A törvény elé szeretnénk volna menni, így széles korhatárban gondolkodtunk: az óvodástól a felnőttig. A „fészekalj”-rendszer nagyon jól működik és már tovább is léptünk, hiszen két lakást alakítottunk ki az ifjúsági korosztálynak. A közeljövőben pedig már az otthon határain kívül, a városban szeretnénk vásárolni egy úgynevezett utógondozói lakást, ahol azok a húszévesek élnek majd, akik már dolgoznak. Itt nyugodt körülmények között gyűjthetnek saját lakásra” – mondta az igazgató.

Az ifjúsági csoport a gyerekek létszámának a tíz százaléka és két húszévesen felüli diák is él az otthonban. Persze nem szabad elfeledkeznünk a legkisebbekről sem: három óvodásunk van.

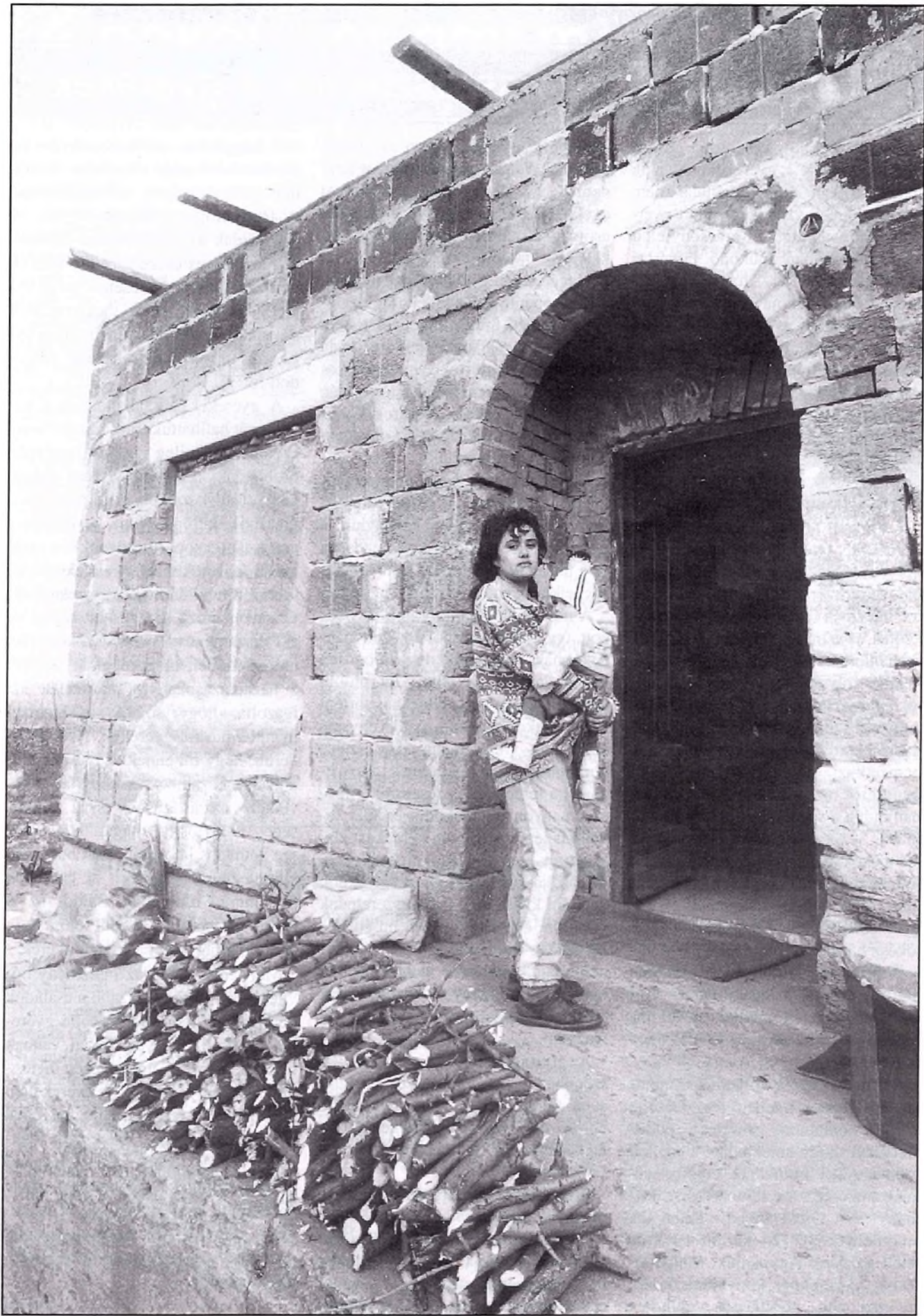
A berendezések persze még mindig okoznak egy kis gondot: „Sajnos még mindig nem sikerült leselejtezni az összes vaságyat. Nagyon örülnék, ha májusra már mindenki a szép és egészségügyi szempontból is megfe-

lő faágyakban aludhatna. Persze saját pénzből ezeket nem lehet megoldani. Pályázatokkal sikerülhet csak. A fenntartónk igyekszik ugyan, de így is csak az alapfeladatok ellátásához szükséges összeget tudja biztosítani számunkra. Nincsenek megélhetési gondjaink, de a megszorítások nálunk is érződnek mint mindenhol. Ez most a gyerekek ruházatán csapódott le.”

A gyerekek lelkiállapotáról a következőt hallhattuk: míg tizenöt évvel ezelőtt egyénileg voltak nagyobb problémák, a tömeg viszont sokkal kiegyensúlyozottabb volt, addig ma igazából külön-külön kevesebb a gond, ám csoportosan sokkal rosszabb a gyerekek ideg- és lelkiallapota. Nyáron például száz gyerekből ötven nem utazik haza. Volt olyan is, aki hazament és visszaszökött. Az utóbbi időben megpróbálták sűríteni a hazautazásokat. A tapasztalat azt igazolta, hogy sokkal gyakrabban mennek haza a gyerekek. Azután kiderült, hogy mi ennek az oka: amikor a gyerek hazamegy, kikönyörgi a következő hazautazáshoz is az útiköltséget: bebiztosítja magát. Ezek persze kétnapos látogatások. A hosszabb szünetekben majdnem a gyerekek fele marad otthonban. Sajnos az is egyre gyakrabban fordul elő, hogy éhesen, átfagyva ér vissza a gyerek.

Már lenne igény az intézmény bővítésére is. Egyre rosszabb a családok helyzete, de nem tudnak több gyereket felvenni. Nagyon sokan vannak olyanok is, akik úgynevezett hetes-otthonba helyeznék el a gyerekeket. Hétközben itt tanulna, élne, hétvégén viszont hazamenne. Ezért még fizetnének is, de sajnos nincs elegendő helyük. Mindent megtesznek annak érdekében, hogy jólérezzék itt magukat a gyerekek. Ez bizonyítja, hogy nem el-, hanem visszaszöknek hozzájuk a nebulók.

Tolnai

21

Ajánlat a „cigány” szó helyett

Az ombudsmanok a kreol vagy a barna bőrű jelzőket javasolják

Milyen kifejezést használjon a rendőrség vagy a sajtó, ha feltevése szerint cigány bűnelkövetőről közöl információkat? Erről a kérdésről tartott tájékoztatót a Roma Polgárjogi Alapítvány budapesti irodájában rendezett tájékoztatón Horváth Aladár, az alapítvány elnöke, **Kaltenbach Jenő**, a kisebbségi jogok országgyűlési biztosa és **Majtényi László** adatvédelmi biztos.

Horváth Aladár egyik laptársunk tudósítását kifogásolva fordult az ombudsmanokhoz. A roma vezető sérelmezte, hogy egy súlyos bűncselekmény ismeretlen elkövetőjéről az újságban az jelent meg: cigány származású. Horváth Aladár úgy ítélte meg, hogy ez sérti a kisebbségi törvényt.

A kifogást mindkét megkérdezett ombudsman megalapozottnak találta. Kaltenbach Jenő megállapította, hogy a közlés ellentétes a szabad identitásválasztás és -nyilvánítás alapelvével,

a kisebbségi törvény rendelkezéseivel. Majtényi László úgy fogalmazott, hogy nincs olyan törvényi rendelkezés, amely alapján az állampolgárok (akár bűncselekmények gyanúsítottjainak) etnikai hovatartozására utaló adatait – az érintettől származó írásbeli hozzájárulást nem számítva – nyilvánosságra lehetne hozni.

Majtényi „ezer sebből vérző” jogszabálynak minősítette azt az 1986-ban hozott IM-BM együttes rendeletet, amely a bűnügyi és igazságügyi tájékoztatás szabályait rögzíti. Az adatvédelmi biztos elmondta, hogy a rendelet kevés eligazítást ad és számos ponton alkotmányellenes, ezért felülvizsgálatát fogja kezdeményezni. Hozzátette, hogy a jogszabályok mellett legalább akkora szükség van a „józan ész láthatatlan alkotmányára” is.

Kaltenbach és Majtényi álláspontja szerint nem csupán a „cigány” meg-

jelölést tilos használni a rendőrségi körözésben, vagy róla szóló tudósításban, hanem olyan kifejezést is, amely egy idő után a roma etnikum szinonimájává, rokonértelmű fogalmává változhat. A két ombudsman úgy véli, hogy a hasonló tartalmú jelzők – például: kreol vagy barna bőrű – váltakozó alkalmazása jelentheti a megoldást.

Kaltenbach Jenő kérdésünkre elismerte, nem könnyű megítélni, hogy a közvélemény szemében melyik jelző válik a cigánysággal azonosított fogalom. Pontosabb választ – mondta – az esetleges bírósági ítéletektől, az igazságszolgáltatás gyakorlatától várhatunk. **Bársony János** jogász kiállításba helyezte, hogy a különösképpen kirívónak tartott esetekben a Roma Polgárjogi Alapítvány próbapert indít.

(Népszabadság, 1997. február 6.)

INGYEN TÍZÓRAI

A Karcagi Cigány Kisebbségi Önkormányzat képviselője, **Varga István** ingyen tízórait osztott tegnap az Általános Iskola, Speciális Szakiskola 230 diákjának.

Összesen negyven liter tejet ittak meg a gyerekek, melyből 20 litert ő vásárolt meg a bűvészkedésért kapott gázsijából, a többi pedig adomány volt.

A tízórai osztást eredetileg csak a cigány gyermekek körében tervezték, de végül nem tettek különbsé-

get, mindenki kapott. Nem ez az akció volt az első, társai már korábban is segítették Varga Istvánt, tejet, kenyeret, almát, péksüteményt gyűjtöttek össze, ezeket január 21-én és 23-án két iskolában, majd négyszáz gyermeknek osztották szét.

Varga István szeretné rendszeresen megismételni ezt az akcióját, melyhez várja az adományokat.

(Néplap, 1997. február 11.)

In memoriam Solt Ottilia

Csak ötvenhárom évig élt Solt Ottilia, de szociológusként és szociális munkásként egyaránt olyan kezdeményezések kapcsolódnak nevéhez, melyek nem hagyhatók figyelmen kívül. Mert nem pusztán társadalomkutató volt, aki kíméletlen tárgyilagossággal elemezte a szegénység és a nyomor valóságát, ha-

nem a közvetlen segítségnyújtás sokszor reménytelennek tűnő formáiban is hitt. Nem csak erkölcsi hajlíthatatlanságával mutat követhető példát, hanem azzal is, hogy soha nem nyugodott bele az egyenlőtlenségek pusztító viszonyaiba. Sem a rendszerváltás előtt, sem utána.

Tájékoztató a sajtó részére

A Kisebbségi törvény rendelkezéseinek megfelelően az állami költségvetés 1996-ban 500 millió forintot különített ell a kisebbségi önkormányzatok elhelyezését biztosító települési önkormányzatok költségeinek kompenzálására. Tekintettel arra, hogy e keretszeg csak részben lett felhasználva, az Országgyűlés az elmúlt év végén arról döntött, hogy az elkülönített támogatást továbbra is kisebbségi célokra, elsősorban válságos helyzetű oktatási -, kulturális intézmények-, kisebbségi önkormányzatok támogatására kell biztosítani.

A 276 millió forint felosztásáról egy tárcaközi bizottság dönt. Elnöke a kisebbségi ügyekért felelős politikai államtitkár, titkára pedig a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke. A bizottság 1996. decemberében a nemzetiségi kisiskolák működési támogatásáról is döntött. A támogatás egységes szempontok szerint történt. Azok a települések részesültek támogatásban, melyek az országos átlagot meghaladó mértékű önkormányzati hozzájárulással működtettek kisebbségi iskolát. Hét román, három-három szerb és szlovén, két cigány és egy német nemzetiségi iskola fenntartója kapott így költségkiértékelést.

A bizottság döntött további négy kisebbségi célú intervenciós támogatásról is. Többek között 5 millió forintot biztosított a Gyulai Ortodox Római Templom tetőszerkezetének cseréjére, a műemlékjellegű épület bezárásának azonnali megszüntetése érdekében. Hasonló nagyságrendű támogatást adott a horvátzsidányi idősgondozó otthon kialakításához is.

A tárcaközi bizottság újabb ülésére a héten került sor, amelyen kisebbségi oktatási intézmények, óvodák művelődési közösségi házak felújítására, építésének befejezéséhez nyújtott támogatásokról, a helyi kisebbségi önkormányzatok, nemzetiségi közösségek működését szolgáló kérelmekről döntött.

Közel 50 kérelem került elbírálásra. Az így nyújtott kisebbségi célú támogatás meghaladja a 83 millió forintot.

Öt település döntően roma gyerekeket oktató óvodája, iskolája kapott támogatást. Jelentősnek mondható a Somogy megyei Ötvöskőnyi óvodájának felújítására biztosított 3 millió forint.

Négy horvát, négy német, három román és kettő szlovák óvoda, illetve iskola felújításához tudott támogatást adni a bizottság.

Felsőcsatáron öt Vas megyei település működtet közös általános iskolát, melyben horvát és német nemzetiségi oktatás folyik. Az intézmény felújítására három millió forintot nyújtanak.

A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal korábban 2,2 millió forintot biztosított az Eleki Római Általános Iskola fűtőkorszerűsítésére. Most további öt millió forintot kap a város önkormányzata az iskola teljes felújításához.

A kisebbségek egyházi értékeinek megőrzésére, az anyanyelvű hitélet feltételeinek javítása érdekében négy millió forintot szavazott meg a bizottság a budapesti Óhegy utcai lengyel templom és két millió forintot a pitvarosi szlovák templom halaszthatatlan felújítási munkáinak elvégzéséhez. A bizottság döntése révén a Békés megyei Kétegyháza négy millió forint áll rendelkezésre a magyarországi románok műzeális értékű tájházának végleges kialakítására.

Összesen több mint öt millió forintot biztosított a bizottság német nemzetiségi közösségi házak építésére, bővítésére, többek között Városlőd és Pustavám számára, ahol e fejlesztéssel mind a kisebbségi önkormányzat, mind településen működő nemzetiségi egyesületek elhelyezése is megoldható. Hasonló céllal nyújtott támogatást a bizottság a Pest megyei Szigetcsép szerb közösség számára.

Döntés született a Magyar Rádió román és szlovák nemzetiségi műsorai zavartalan elkészítését szolgáló támogatásokról is. A szlovák anyanyelvű iskolarádió újraindításához több mint egy millió forintot, a román szerkesztőség technikai felszerelésének megújításához 620 ezer forintot biztosított. Egy millió forintot meghaladó támogatást nyújtott a Roma Sajtóközpont folyamatos működtetése érdekében.

A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal által működtetett tárcaközi bizottság legközelebbi ülésére várhatóan február hónapban kerül sor.

Budapest, 1997. január 30.

A ROMÁK ERŐSÍTIK CIVIL SZERVEZETEIKET

A cigányságnak meg kell erősítenie önkormányzatiságát és civil szervezeteit a valós és hatékony érdekvédelme érdekében – jelentette ki szombaton Szolnokon tartott előadásában – **Farkas Flórián**, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke.

A Szolnoki Kisebbségi Jogvédő Egyesület szervezésében szombaton tanácskozást tartottak a Lungo Drom Országos Érdekvédelmi Cigányszövetség Szapáry úti székházában a régió kisebbségi önkormányzatai, civil szervezetei képviselői számára. A szakmai-politikai konzultáció napirendjén jogi, szociális, oktatási és szervezeti kérdések szerepeltek. A résztvevők tájékoztatást kaptak az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat programjairól, az oktatásban, a szociális lakásépítésben, valamint a szociális gondok

enyhítésében elért eredményeiről. A résztvevők egyeztettek a kezdődő lakásépítési, valamint a folytatódó oktatási és kulturális program rájuk háruló teendőit, valamint megbeszélték a munkahelyteremtés feladatait. A tanácskozássra meghívott képviselők, közéleti személyiségek támogatva a jogvédő egyesület vezetőjének **dr. Pálfi Miklósnak** az előterjesztését, megállapodtak abban, hogy találkozik rendszeressé téve, havonta tárgyalnak az időszerű teendőkről. A legközelebbi konzultáció márciusban, az ország első Roma Esély Alternatív Alapítványi Szakiskolájában, Szolnokon lesz, ahol a képviselők gyakorlatban ismerkedhetnek meg a kulturális autonómia egyik valóra vált lehetőségével.

(Jászkun Krónika, 1997. február 10.)

A KÉT SZOLGA

Élt egyszer réges–régen egy hatalmas uralkodó Indiában. Káprázatos palotája, rengeteg kincse, földje, marhája volt. A palotában sok–sok szolga dolgozott. Kettő közülük egyszerre ugyanazon év ugyanazon napján lépett az uralkodó szolgálatába. Az egyiket Gópálannak, a másikat Krisnannak nevezték.

Teltek–múltak az évek. Míg Gópálant elhalmozták jutalmakkal, és egyre fontosabb hivatalokat töltött be az udvarban, addig Krisnan változatlanul piszkos munkát végző cseléd maradt. Söpört, súrolt, istállót takarított, cipekedett. Ő is hivatalnok szeretett volna lenni, és úgy érezte, hallatlanul igazságtalanul bánnak vele. Így egy napon alázatosan az uralkodó színe elé járult, és így szólt:

– Felséges uram, hosszú, hosszú évek óta hűségesen szolgállak. Gópálant, aki velem egy napon lépett munkába, magas állást tölt be az udvarban, és sokkal több fizetést kap, mint én. Esedezem, felség, fontold meg az én kérésemet!

– Rendben van, megfontolom – bólintott kegyesen a nagyúr.

Éppen ekkor ökrös szekér zaja verte fel a palota előtti út csendjét.

– Menj és tudd meg, kik utaznak az ökrös szekérrel – szólt az uralkodó.

Krisnan kiszaladt az útra, és hamarosan visszatért.

– Délről jött emberek, egy szolga is utazik velük – jelentette Krisnan.

– Eredj és kérdezd meg, hova tartanak – utasította a rádzsza.

Krisnan ismét elrohant, megkérdezte őket, és visszaszaladt.

– Kottajamba utaznak – tájékoztatta a felséges urat.

– Menj és tudd meg, miért mennek oda – adta ki az újabb parancsot a rádzsza.

A szolga újra elszaladt, megkérdezte tőlük utazásuk célját.

– Esküvőre utazunk – válaszolták az ökrös szekér utasai.

A szolga visszaszaladt, és elmondta az uralkodónak, amit hallott.

– Kérdezd meg, kinek az esküvőjén ohajtanak részt venni.

Krisnan ismét lerohant, majd visszatért.

– Az utazó legfiatalabb öccse nősül – jelentette lihegve.

– Eredj, és tudakold meg, mikor térnek vissza! – küldte megint a kegyelmes úr.

Krisnan elfutott, majd kisvártatva az uralkodó előtt termett.

– A következő hét vásárnapján térnek vissza – jelentette, kifulladásra a sok futkározástól.

Ekkor a nagyúr hivatva Gópálant, a hivatalnok szolgát.

– Itt megy egy négylovas hintó a palota előtt. Tudd meg kifélék utaznak rajta. Te meg, Krisnan, várakozz itt mellettem.

Gópálant meghajolt, leszaladt a palota elé, majd öt percen belül visszatért.

– Nos kik a hintó utasai? – kérdezte a rádzsza.

– Engedelmeddel, felség, két mohamedán és két hindu. A két hindu apa és fia – felelte Gópálant.

– Eredj és tudakold meg, hová utaznak.

– A te szolgád már tudja felséges úr. Kottajamba utaznak a bíróságra. Peres ügyük van ott.

– Megkérdezted, miféle peres ügy?

– Igenis felség. Három évvel ezelőtt az egyik hindu háromezer tallért kért kölcsön, amelyet a mai napig sem sikerült visszafizetniük. A bíróság segítségét kéri, hogy adósuktól behajthassák a pénzt.

Ekkor az uralkodó Krisnanhoz

fordulva, így szólt:

– Látod már a kettőtök közötti különbséget? Neked ötször kellett leszaladnod, hogy megtudd mindazt, ami engem érdekel. Gópálant mindössze egyszer ment le, mégis többet tudott meg, mint te! Ezért visel magas, jól fizetett hivalt, míg te kétkezi szolga voltál és maradtál.

Krisnan nem tudott válaszolni, és kénytelen – kelletlen beismerte, hogy az uralkodónak igaza van.

(Indiai népmese, fordította:

Schaferné Földvári Ilona)

/Nők Lapja/

Itt a farsang!

Ha a következő betűsorokat a helyes sorrendbe rakjátok, egy-egy jelmez nevét kapjátok megfejtésül, amelyekbe ti is belebújhattok a farsangi bálban!

KZÓSPECKRISIA
ÚBZZÁLSÁ
ALIRTPLO
UUILKMP
PSREÓTHIDDOZLO

A farsang a tél végét szimbolizálja, és a tavasz eljövetelét vetíti elének. Az alábbi rejtvényt, ha megfejted, az egyik függőleges sorban egy farsangi népszokást olvashatsz. Ezt kell beküldeni!

déli étkezés				
népi hangszer				
a főzés alapanyaga				
ének más szóval				
egyik nyílászárónk				
óhajtás				
idős				
lónév				
esőre is mondjuk				

Képrejtvények

A megfejtés három szó, mind-egyik képhez egy szó illik. 1. emberi tulajdonság, olyan emberre vonatkozik, aki

1.

2.

3.

Nézet
Nézet

nem körültekintően, pontosan mond véleményt. 2. Ravasz ember tulajdonsága. 3. Emberek közötti vita, nem tudnak meg-egyezni.

Trükkös macskák!

Egy szobának négy sarka van. Mindegyik sarokban ül egy macska. Mindegyik macskával szemben ül egy macska. Mindegyik macska farkán ül egy macska. Hány macska van a szobában?

Jó megfejtést kívánunk!

Az oldalt összeállította:
Bújdósó Jánosné

FOTÓPÁLYÁZAT

Az LD roma lap és a turai Napraforgó Gyermeke Fotószakkör *Romamadonna* címmel fotópályázatot hirdet cigány fiatalok, és közösségek számára. A téma kötetlen. A beérkezett fotókat (lehetnek színesek és fekete-fehérek egyaránt) **Faragó László** jászberényi fotómű-

vész, **Hargitai Lajos** fotóriporter és **Szarvas László** turai újságíró értékeli.

Eredményhirdetés: 1997 áprilisában.

A fotókat az alábbi címre kérjük:

LD Roma lap,
5000 Szolnok, Szapáry út 19.

Romamadonna – Fotó: Takács Pál

A Nemzeti Etnikai Roma Kisebbségi Érdekvédelmi Szervezet elnöke, **Demeter János**, ügyfelfogadási napot tart a szervezet irodájában, minden hónap első munkanapján. 8-órától 12- óráig.

Leveleiket a szervezet irodájának címén vagy a lakáscímemen várom: **Demeter János, 4961 Zsarolyán, Temető út 1. Lakástelefonszámom: 06/44 367-410.**

Romaotthon-akció

A kétszázból hány jut Tiszaroffra?

A tavalyi esztendő derekán kezdeményezte az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat azt a lakásépítési programot, melynek segítségével a roma családok a megszokottnál kedvezőbb feltételekkel juthatnának otthonhoz. Tiszaroffon már „ugrásra készen”, vagyis kijelölt ingatlanokkal várják, hogy mikor is kezdődhetnek el a tényleges munkálatok.

Szász György, Tiszaroff polgármestere elmondta, hogy a program meghirdetésekor felkeresték őket az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat vezetői, köztük **Farkas Flórián** is. Látogatásukkor vázolták a kezdeményezés lényegét, s kérték a helyi kisebbségi önkormányzat támogatását. Az eredeti elképzelések szerint az országban összesen kétszáz olyan lakás megépítésére nyílna lehetőség, melyek költségeinek egy részét az állam fedezné.

Tiszaroffon felmérték az igényeket és a lehetőségeket, s mint kiderült, egyelőre nyolc család szeretne ezzel a lehetőséggel élve, belekezdeni az otthonteremtésbe. Számukra az önkormányzat ingyen biztosít közművesített telket, sőt, újabb jogos igények esetén további házhelyeket is tudna kijelölni.

Március végéig, április elejéig kell befejeződnie annak az előkészítő munkának, mely országosan összegzi, hol, mennyien kívánnak (tudnak) élni az otthonhoz jutásnak ezzel a lehetőségével. Ezen adatok alapján döntenek majd el, hogy a kétszáz ház közül melyik megyére mennyi jut. Míg nem készülnek el a hivatalos kimutatások, addig nem kezdődhetnek el a munkálatok, pedig Tiszaroffon már akár tavasszal indulhatna a házak alapozása.

(Jászkun Krónika,
1997. február 11.)

Következő lapszámunk február végén jelenik meg.

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj egy évre: 480 Ft,
fél évre: 240 Ft

A megrendelőlapot és az előfizetés díját a szerkesztőség címére kell eljuttatni:

5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon/fax: 56/420-110

LD
„LUNGO DROM”

Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.

Megrendelőink között az
év végén
ÉRTÉKES
vásárlási utalványokat
sorsolunk ki!

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Az Autonómia Alapítvány és az Ökotárs Alapítvány közös pályázati felhívást tesz közzé bejegyzett társadalmi szervezetek és önkormányzatok részére.

A közös pályázat 1997-ben támogatni kívánja cigányok és nem cigányok együttműködését környezetvédelmi akcióikban, amelyek hosszú távon a helyi közösség, illetve az egész társadalom számára haszonnal járnak. Olyan környezetvédelmi hasznot hozó munkatervek kidolgozását és megvalósítását szeretnénk elősegíteni, amelyek a fenntartható fejlődést szolgálják.

Hozzá kívánunk járulni munkanélküliek, elsősorban cigányok számára munkaalkalmak teremtéséhez, közösségi akciók és kampányok költségeihez, a lakosság tudatformálásához és a döntéshozók meggyőzéséhez.

Előnyben részesülnek azok a pályázók, amelyek más forrásokat is sikerrel vonnak be.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

- 1./ A szervezet adatait (szervezet neve, elérhetősége, a pályázatért felelős személy).
- 2./ A szervezet rövid bemutatását, céljait, tagságát és tevékenységét, eddig elért eredményeiket és nehézségeiket.
- 3./ A támogatandó tevékenység pontos leírását – miért szükséges, milyen eredmények várhatók, miért fontos a helyi közösségnek.
- 4./ A támogatandó tevékenység részletes költségvetését – megjelölve a már rendelkezésre álló egyéb forrásokat, és pontosan kiemelve azt, amit tőlünk várnak, a költségvetést az egyes programokhoz kapcsolódóan költségnemenként kérjük.
- 5./ A szervezet bankszámlaszámát, a bankszámlaszerződés másolatát.
- 6./ A szervezet bírósági bejegyzésének másolatát és alapszabályát.

A pályázatot űrlapon kell benyújtani, amely az Ökotárs Alapítványtól díjmentesen igényelhető. A pályázatot 1997-ben két határidővel fogadjuk, az első beadási határidő **1997. március 15.** (postára adási idő). Kérjük, a pályázatra írja rá: **ZÖLDMUNKA.**

A megpályázható maximális összeg programonként és szervezetenként 1,2 millió Ft.

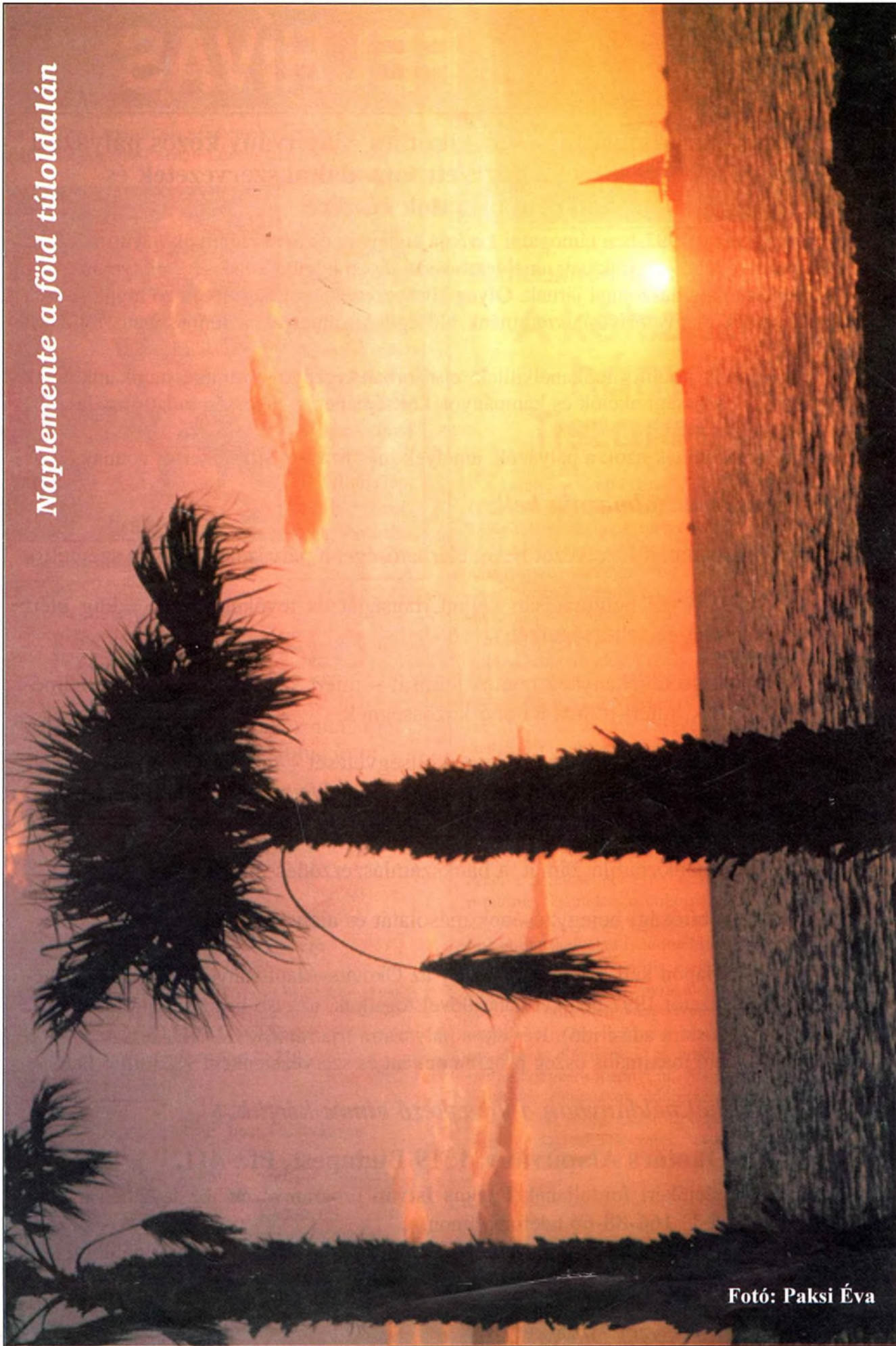
A pályázatot két példányban a következő címre kérjük:

Ökotárs Alapítvány, 1519 Budapest, Pf.: 411.

Bővebb információkért forduljanak **Farkas István** programvezetőhöz levélben a fenti címen vagy a **(06-1) 166-88-66** telefonszámon.

A pályázatról az Autonómia Alapítvány és az Ökotárs Alapítvány kuratóriuma dönt.

Naplemente a föld túloldalán

Fotó: Paksi Éva